

Informacija o aktivnostima u okviru Berlinskog procesa sa fokusom na implementaciju Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor šest zemalja Zapadnog Balkana u periodu nakon Samita u Trstu 12. jula 2017. godine

1. Uvod

Berlinski proces iniciran je 2014. godine, samitom predsjednika Vlada zemalja Zapadno-balkanske šestorke u Berlinu, pod pokroviteljstvom kancelarke Savezne Republike Njemačke. Proces je osmišljen kao podrška i dopuna procesu evropskih integracija država Zapadnog Balkana, kroz aktivnosti na konkretnim projektima od značaja za region. Na drugom samitu, održanom u Beču 2015. godine, Crnoj Gori je kroz agendu povezivanja, za projekte iz oblasti energetike i saobraćaja dodijeljena bespovratna pomoć u iznosu od 45 miliona eura.

U periodu od pripreme trećeg samita, održanog u Parizu 2016. proces je evoluirao od agende povezivanja u oblastima energetike i saobraćaja do regionalne integracije u gotovo svim značajnijim resorima. Četvrti samit, održan je u Trstu, 12. jula 2017. godine, i bio je usmjeren na čak sedam oblasti – od agende povezivanja u energetici i transportu, preko formiranja Transportne zajednice zemalja Zapadnog Balkana, regionalne ekonomske integracije, saradnje mladih, istraživanja, saradnje sa civilnim sektorom, do bilateralnih odnosa i zajedničkih izazova terorizma, organizovanog kriminala, migracija i korupcije.

U cilju uspješne koordinacije aktivnosti u okviru Berlinskog procesa u okviru rada 40. Vlade Crne Gore, Rješenjem br:05-4615/1, od 3. decembra 2015.godine obrazovan je Radni tim za izvještavanje Vlade o sprovođenju aktivnosti u cilju uklanjanja tržišnih barijera u oblasti saobraćaja i energetike, na osnovu dogovora sa Samita Zapadno-balkanske šestorke / Berlinskog procesa.

Predmetno rješenje je prestalo da važi Odlukom 41. Vlade Crne Gore od 1. juna 2017.godine o Obrazovanju radnog tima za koordinaciju aktivnosti u okviru Berlinskog procesa. Koordinator Radnog tima je Ljubo Knežević, savjetnik premijera koji je istovremeno koordinator aktivnosti koje se odnose na Agendu povezivanja. Koordinator aktivnosti koje se odnose na regionalnu ekonomsku integraciju je dr Nina Vujošević, član Radnog tima. Članovi radnog tima su predstavnici Ministarstva ekonomije, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva evropskih poslova, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva javne uprave, Ministarstva finansija, Ministarstva prosvjete, Ministarstva nauke i Ministarstva sporta. Shodno navedenoj Odluci Vlade, Radni tim je u obavezi da za Vladu priprema polugodišnje informacije o aktivnostima na implementaciji mjera u okviru Berlinskog procesa.

Predsjednik Vlade Crne Gore je učestvovao 12. jula 2017.godine na Samitu predsjednika Vlada u Trstu na kome je Crna Gora prihvatila donošenje Višegodišnjeg Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor šest zemalja Zapadnog Balkana do 2023. (u daljem tekstu: Višegodišnji akcioni plan -VAP) kao i Ugovor o transportnoj zajednici, te predmetna Informacija odnosi na aktivnosti u okviru Berlinskog procesa, nakon navedenog Samita.

Shodno prethodno navedenom, ova Informacija sadrži dvije cjeline, od kojih se prva odnosi na Agendu povezivanja, a druga na regionalnu ekonomsku integraciju.

2. Informacija o aktivnostima Crne Gore na implementaciji Agende povezivanja nakon Samita premijera u Trstu 2017.

Kada je u pitanju Agenda povezivanja, u periodu od Samita u Trstu do danas, aktivnosti su uglavnom fokusirane na implementaciju reformskih mjera, kako su dogovorene. Među najznačajnijim je svakako stupanje na snagu Sporazuma o formiranju transportne zajednice, koje je uslijedilo ratifikacijom u

parlamentima država članica. Za kraj februara 2018., planiran je inicijalni sastanak članica zajednice sa predstavnicima Evropske komisije, na kojem će biti utvrđen nacrt kriterijuma za izbor osoblja sekretarijata. Usportavljanje Sekretarijata Transporne zajednice, ako je suditi po iskustvima u saradnji sa sekretarijatom Energetske zajednice, može umnogome ubrzati i pojednostaviti proces transponovanja EU propisa i praksi u ovoj oblasti, što bi se trebalo pozitivno odraziti i na pristupne pregovore.

Realizacija zadatih reformskih mjera u oblasti saobraćaja, ocijenjena je na prvom ovogodišnjem pripremnom sastanku za samit vrlo dobrom. U oblasti energetike konstatovan je napredak, što je, imajući u vidu značajne postignute rezultate u periodu do prošlog samita veoma dobra ocjena.

Pitanje kojem u narednom periodu treba dodatno posvetiti pažnju je svakako realizacija dodijeljene bespovratne finansijske podrške, koja je za projekte u oblasti saobraćaja i energetike odobrena 2015. godine i raspoloživa je za povlačenje od sredine prošle godine. Očekivana dinamika povlačenja sredstava za sada se uklapa u inicijalno utvrđene rokove, a prva konkretna sredstva, u iznosu od oko šest miliona eura, trebala bi biti angažovana u prvom kvartalu ove godine i to kroz stavku Transbalkanskog elektroenergetskog koridora.

3. Aktivnosti na implementaciji Višegodišnjeg Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor šest zemalja Zapadnog Balkana nakon Samita u Trstu

Višegodišnji akcioni plan (VAP) proizilazi iz obaveza koje su preuzete u okviru Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) i Strategije razvoja Jugoistočne Evrope do 2020. godine (JIE 2020) i zasniva se na CEFTA i EU pravilima i načelima koja su reflektovana u Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) zemalja Zapadnog Balkana. Razvoj Regionalnog ekonomskog prostora, prema VAP-u, predviđa realizaciju aktivnosti u okviru sljedeće četiri komponente: Trgovina, Investicije (ulaganja), Mobilnost i Digitalna integracija. Praćenje implementacije aktivnosti u navedenim komponentama prate CEFTA sekretarijat i Sekretarijat Savjeta za regionalnu saradnju (RCC), koji polugodišnje izvještavaju visoke zvaničnike vlada regiona (Sherpas) i EK o aktivnostima na primjeni AP-a.

Nakon samita premijera u Trstu, u skladu sa preporukom sa neformalnog sastanka premijera održanog u Draču u avgustu 2017. godine, predsjednici vlada zemalja regiona su sa Evropskom komisijom usaglasili da imenuju nacionalne koordinate za praćenje implementacije VAP-a. Predsjednik Vlade Crne Gore je za Koordinatora za praćenje implementacije VAP-a ispred Vlade Crne Gore, odredio Ninu Vujošević, koordinatorku za regionalne ekonomske integracije, shodno Odluci Vlade od 1. juna 2017. godine.

Prvi sastanak Koordinatora za praćenje implementacije VAP-a, za svih šest zemalja Zapadnog Balkana, održan je u Briselu 31. oktobra 2017. godine u organizaciji RCC-ja, na kome je dogovreno da se od strane Koordinatora za praćenje implementacije VAP-a, uz široke nacionalne konsultacije, RCC-ju ispred svake od vlada predlože potkoordinatori ili koordinatori za svaku od četiri komponente VAP-a: Trgovinu, Investicije, Mobilnost i Digitalnu integraciju.

U okviru konsultacija na nivou Radnog tima Vlade za koordinaciju aktivnosti u okviru Berlinskog procesa- Podgrupe za regionalnu ekonomsku integraciju, koga čine predstavnici resornih ministarstava, predloženi su koordinatori po komponentama za primjenu VAP-a u Crnoj Gori. Takođe, su, pored koordinatora po komponentama, određeni i predstavnici resornih ministarstava u radnim timovima, koji učestvuju u regionalnim CEFTA i RCC strukturama i aktivnostima na primjeni VAP-a, odnosno njegove četiri komponente.

Navedena koordinaciona struktura za praćenje implementacije VAP je sljedeća:

Koordinator za praćenje implementacije Višegodišnjeg akcionog plana za regionalni ekonomski prostor šest zemalja Zapadnog Balkana (VAP) u Crnoj Gori je član Radnog tima Vlade za koordinaciju aktivnosti u okviru Berlinskog procesa, dr Nina Vujošević.

Koordinatori u o okviru četiri komponente Akcionog plana: Trgovina, Investicije, Mobilnost i Digitalna i integracija su:

Koordinator za komponentu "Trgovina"	Ministarstvo ekonomije, načelnik	Milica Šćepović	milica.scepovic@mek.gov.me
Koordinator za komponentu "Investicije"	Ministarstvo ekonomije, generalni direktor	Radosav Babić	Radosav.babic@mek.gov.me
Koordinator za komponentu "Mobilnost"	Ministarstvo prosvjete, generalni direktor	Mubera Kurpejovic	Mubera.kurpejovic@mps.gov.me
Koordinator za komponentu "Digitalna integracija"	Ministarstvo ekonomije, generalni direktor	Ratka Strugar	Ratka.strugar@mek.gov.me

Milica Šćepović iz Ministarstva ekonomije, kao koordinator za komponentu "Trgovina" je istovremeno CEFTA kontakt tačka za Crnu Goru, koja učestvuje na svim sastancima CEFTA struktura.

Predstavnici sedam radnih grupa RCC i CEFTA, u okviru ostale tri komponente VAP-a su navedeni u sljedećoj tabeli:

Ekonomija	Članovi	Institucija	e-mail
Radna grupa investicionog komiteta za Jugoistočnu Evropu (RCC-CEFTA)			
Crna Gora	Ivona SAVIĆEVIĆ	Ministarstvo ekonomije	ivona.savicevic@mek.gov.me
	Jovana KRUNIĆ		jovana.krunic@mek.gov.me
	Milica ŠĆEPOVIĆ		milica.scepovic@mek.gov.me
	Tanja MARKOČ		tanja.markoc@mek.gov.me
	Aleksanda POPOVIĆ	Ministarstvo finansija	Aleksandra.popovic@mif.gov.me
Radna grupa investicionog komiteta za Jugoistočnu Evropu za industrijsku politiku			

Ekonomija	Članovi	Institucija	e-mail
Crna Gora	Maja JOKANOVIĆ	Ministarstvo ekonomije	maja.jokanovic@mek.gov.me
	Goran NIKOLIĆ		goran.nikolic@mek.gov.me
	Boris REBIC		Boris.rebic@mek.gov.me
	Milena MILONJIC	Ministarstvo nauke	Milena.milonjic@mna.gov.me

Zajednička radna grupa za uzajamno priznavanje profesionalnih kvalifikacija (RCC – CEFTA – ERI SEE)

Crna Gora	Dr. Darko PETRUŠIĆ	Ministarstvo nauke	darko.petrusic@mna.gov.me
	Elvir ZVRKO	Klinički centar Crne Gore	Elvir@zvrko.me

Radna grupa za otvorenu nauku (RCC)

Crna Gora	Zorana LAKIĆEVIĆ	Ministarstvo nauke	Zorana.lakicevic@mna.gov.me
	Enis KOČAN	Univerzitet Crne Gore	enisk@ac.me

Regionalna ad hoc roming platforma (RCC)

Crna Gora	Tanja MARAŠ	Ministarstvo ekonomije	tanja.maras@mek.gov.me
	Viktor BERISHAJ	Ministarstvo ekonomije	Vikotr.berishaj@mek.gov.me

Regionalna ad hoc širokopojasna platforma (RCC)

Crna Gora	Tanja MARAŠ	Ministarstvo ekonomije	tanja.maras@mek.gov.me
	Viktor BERISHAJ		Viktor.berishaj@mek.gov.me

Radna grupa otvorene Vlade (ReSPA)

Crna Gora	Bojana BAJIC	Ministarstvo javne uprave	bojana.bajic@mid.gov.me
	Milica JANKOVIC		milica.jankovic@mju.gov.me
	Vesna SIMONOVIC		vesna.simonovic@mid.gov.me

Zadatak Koordinatora za praćenje implementacije VAP-a, koordinatora po komponentama i članova radnih grupa je da aktivno učestvuju u sprovođenju svih mjera/aktivnosti na implementaciji VAP-a (vidjeti Prilog 1), da učestvuju na sastancima radnih struktura, donatorskim sastancima, učestvuju u izradi potrebnih analiza za potrebe primjene VAP-a i konkretnih rezultata za samite premijera, od kojih se prvi održava u Londonu u julu 2018.

Predstavnici prethodno navedene radne strukture za primjenu VAP-sa ispred Crne Gore su nakon sastanka Koordinatora za praćenjem implementacije VAP-a, održanog 31. oktobra 2017.godine, učestvovali u realizaciji aktivnosti koje je organizovao RCC, kao CEFTA sekretarijat.

Njvažnije aktivnosti koje je Crna Gora sprovela u okviru komponente Trgovina, jeste što je Skupština Crne Gore u decembru 2017. ratifikovala Dodatni protokol 5 na CEFTA sporqazum u cilju usaglašavanja i pojednostavljenja procedure uvoza i izvoza, skraćivanja prosječnog vremena oslobađanja robe na granici, što su neki od ključnih problema identifikovanih od strane privrednika. CEFTA strane su završile tehničke pregovore u vezi sa Dodatnim Protokolom 6. Takođe, započete su ativnosti na osnivanju kontakt tačke za usluge. Otpočete su aktivnosti na pripremi početka pregovora za CEFTA Dodatni Protokol o rješavanju trgovinskih sporova.

Aktivnosti realizovane u komponentama: Investicije, Mobilnost, Digitalna integracija, u organizaciji RCC u kojima su aktivno učestvovali predstavnici Crne Gore, u periodu od 1. novembra do 31. januara su prikazane u sljedećoj tabeli:

Tabela: Aktivnosti realizovane u okviru komopnenti Investicije, Mobilnost I Digitalna integracija

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost
INVESTICIJE		
II.1.1. b. Aktivnosti na razvoju regionalne investicione reformske Agende	2. novembar 2017.	Radionica o rješavanju investicionih sporova (ISDS)
II.1.1. a. Aktivnosti na razvoju regionalne investicione reformske Agende	3.novembar 2017	Sastanak SEEIC CEFTA zajedničke radne grupe za investicije (JWGI)
II.1.1. b. Aktivnosti na razvoju regionalne investicione reformske Agende	21.novembar 2017.	SEE Investment Policy Review -lansiranje
II.1.3. Implementacija I monitoring investicionih reformi u ZB6 osnovanih Investicionom Agendom	22. novembar 2017.	Sastanak investicionog odbora za Jugoistočnu Evropu (SEEIC)
II.6. Pametan rast	6. decembar 2017	Radionica o pametnoj specijalizaciji

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost
INVESTICIJE		
II.1.5. a. Diverzifikacija finansijskih Sistema za rast investicija	19. decembar 2017	Sastanak predstavnika tržišta kapitala: "Diverzifikacija finansijskih sistema za rast investicija"

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost
MOBILNOST		
III.1.1. Otklanjanje prepreka za mobilnost istraživača	5. decembar 2017.	5, sastanak ekspertske grupe EK o nacionalnim referentnim tačkama o pristupu I zaštiti naučnih informacija. Sastanku su prisustvovali predstavnici iz zemalja Zapadnog Balkana
III.2.1. Otklanjanje prepreka za priznavanje profesionalnih kvalifikacija	31. januar 2018.	Kompletiran prvi nacrt Okvirnog sporazuma o međusobnom priznavanju I Medjusobnih sporazuma za doktore medicine, stomatologe, arhitekde I civilne inženjere
III.3.1. Otklanjanje prepreka za priznavanje akademskih kvalifikacija	14. decembar 2017.	Seminar o priznavanju akademskih kvalifikacija
III.3.1. Otklanjanje prepreka za priznavanje akademskih kvalifikacija	15. decembar 2017.	Prvi sastanak radne grupe za priznanje akademskih kvalifikacija
III.3.1. Otklanjanje prepreka za priznavanje akademskih kvalifikacija	31. januar 2018.	Kompletirana studija o priznanju akademskih kvalifikacija

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost
DIGITALNA INTEGRACIJA		
IV.2.1.c Razvoj regionalnog dijaloga I platforme za razmjenu informacija ZB6 CSIRTs (Computer Security Incident Response Teams), unaprijeđeni CSIRTs' kapaciteti I jačanje	21 – 23. novembar 2017	Učešće CSIRTs` iz zemalja Zapadnog Balkana na obuci o Cyber Drill ALERT koji je organizovan u saradnji sa ITU

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost
DIGITALNA INTEGRACIJA		
institucionalnih veza sa EU CSIRTs		Prvi regionalni sastanak predstavnika ZB6 CSIRTs organizovan sa ciljem osnivanja regionalne saradnje i razmjene informacija
IV.1.1-IV.4.1	7. i 8. decembar 2017	Zajednički regionalni sastanak o Digitalnoj integraciji u okviru VAP-a u saradnji sa EK i uz učešće najvažnijih regionalnih i međunarodnih partnera
IV.4.1.a.ii Organizovanje godišnjih regionalnih ZB6 Digitalnih samita koji treba da doprinesu kontinuiranom dijalogu između predstavnika zemalja Zapadnog Balkana, nevladinih organizacija, kompanija, privrednih komora, i akademske zajednice	19 th – 20 th December 2017	Digitalni samit za zapadni Balkan 2018, sastanak o analizi potreba
IV.1.3.c Pristup mogućnosti ukidanja nakanda za roming u EU prema ZB6 u regionalnom pozivnom dokumentu	Januar 2018	Projektni zadatka za studiju uticaja ukidanja ankanda za roming u EU i na Zapadnom Balkanu koja se priprema u saradnji sa EU

Aktivnost u VAP-u	Datum	Aktivnost	Mjesto
HORIZONTAL			
N/A	31.10.2017	Prvi sastanak nacionalnih koordinatora za MAP	Brisel
a. Analiza potreba za implementaciju VAP-a	28.11.2017.	Sastanci Koordinatora i koordinatora po komponentama, kao i predstavnika radne grupe u cjelini sa predstavnicima RCC u cilju izrade analize potreba	Podgorica
	30.01.2018.	Drugi sastanak nacionalnih koordinatora za MAP	Trst

Pored ratifikacije Ddatnog CEFTA protokola 5, važne aktivnosti u Crnoj Gori koje se odnose na sprovođenje VAP-a u komponenti „Trgovina“ se odnose na aktivnosti Uprave carina Crne Gore koja je uputila informaciju Upravi Carina Kosova, kao predsjedavajućeg CEFTA pododborom za carine i pravila porijeka za 2017. o psotrojećem pravnom uskladjivanju Autorizovanih ekonomskih operatera (AEO) u Crnoj Gori sa EU zakonodavstvom kao i o imenovanju AEO eksperta iz Crne Gore u CEFTA AEO mreži.

Takođe, Uprava carina Crne Gore bez problema primjenjuje SAP+ kumulaciju porijekla sa trgovinskim partnerima u PEM zoni (CEFTAS strane, Turska i EFTA zemlje).

U okviru Komponente "Investicije" održano je više sastanak u cilju početka pripreme Regionalne reformske Agende za investicije, kojima su učestvovali predstavnici radnog tima iz Crne Gore. Jedna od značajnijih sastanaka u okviru Komponente "Investicije" je održan u Beču u decembru 2017. na temu razvoja tržišta kapitala u regionu i njihovog unapređenja u cilju daljeg privlačenja investicija.

U okviru komponente VAP-a, "Mobilnost", Vlada Crne Gore realizuje aktivnosti koje se odnose na oblast nauke, naročito po pitanju inicijative za osnivanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije na Balkanu, kao i izradi Strategije pametne specijalizacije. Takođe, u okviru Komponente "Mobilnost", sagledana su dva pristupa za priznavanje profesionalnih kvalifikacija, gdje je Zajednička radna grupa na nivou regiona za uzajamno priznavanje profesionalnih kvalifikacija (RCC – CEFTA – ERI SEE), bliža podršci EU modela priznavanja profesionalnih kvalifikacija, ali je izbor modela strateško opredjeljenje i izbor svake od vlada u regionu. Ovo su preduslovi za početak pregovora u okviru mogućeg Sporazuma o međusobnom priznavanju kvalifikacija u četiri struke: Ljekari, stomatolozi, arhitekte i građevinski inženjeri.

Takođe, regionalna radna grupa je usvojila Radni plan za aktivnosti na priznavanju akademskih kvalifikacija.

Kada je riječ o Komponenti "Digitalne integracije" Ministarstvo javne uprave radi na izradi 12 podzakonskih akata koji se odnose na primjenu Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu u skladu sa eIDAS regulativom. Takođe, usvojena je Strategija za sajber bezbjednost za period 2018-2021.godina. Razvijen je open data portal.

4. Aktivnosti u narednom periodu do Samita premijera Zapadnog Balkana u Londonu u julu 2018.

Ključne aktivnosti u narednom periodu se odnose na pripremu najvažnijih ishoda/rezultata VAPa—a za Samit premijera koji se održava u Londonu u julu 2018.godine. U cilju obezbjeđenja pune finansijske podrške implementaciji VAP-a, 13. marta 2018.godine će Nacionalni VAP koordinatori, ispred vlada zemalja Zapadnog Balkana učestvovati na Donatorskoj konferenciji koja se održava u Briselu.

Takođe, u narednom periodu će susreti premijera zemalja Zapadnog Balkana biti organizovani:

- u februaru u Londonu, Investicioni samit u organizaciji EBRD
- u aprilu u Skoplju, Digitalni samit;
- u maju u Sofiji
- u julu u Londonu, 5. Samit premijera u okviru Berlinskog procesa.

Očekivani **rezultati/ishodi u svih 6 zemalja Zapadnog Balkana** za Samit premijera u Londonu koji se održava u julu 2018., a na osnovu realizacije aktivnosti po komponentama u VAP-u su:

Trgovina

- Stupanje na snagu Dodatnog protokola 5 u svim zemljama regiona, usvajanje DP 6 i početak pregovora o DP 7;
- Usvajanje Odluke o međusobnom priznavanju graničnih dokumenata i Odluke o validaciji nacionalnih AEO programa (Programa autorizovanih ekonomskih operatera);
- Operativna elektronska razmjena podataka između carinskih organa;
- Automatsko prikupljanje podataka i izvještavanje o trgovinskoj statistici kao instrument za praćenje.

Investicije

- Pripremljena Regionalna reformska agenda za investicije;
- Regionalna online platforma za promociju investicija koja treba da bude lansirana 26.02.2018. godine na EBRD samitu u Londonu;
- Plan aktivnosti za promociju investicija u regionu (događaji sa investitorima);
- Regionalna platforma o finansijskim tržištima i usvojen plan za saradnju u okviru finansijskih tržišta;
- Pokrenuta regionalna platforma za pametan rast.

Mobilnost

- Pokrenuti pregovori o Sporazumu za uzajamno priznavanje za četiri profesije;
- Baza podataka regulisanih zanimanja (zdravstvo i građevinarstvo);
- Regionalna mreža EURAXESS centara (izgradnja kapaciteta, transfer znanja i prilike za partnerstva za program H2020);
- Pokrenute su konsultacije o modelu za brzo priznavanje akademskih kvalifikacija za zajednički online sistem u cilju pospješivanje prepoznavanja;
- Zajednička vježba u prepoznavanju kvalifikacija u cilju usaglašavanja procedura.

Digitalna integracija

- Organizacija digitalnog samita zemalja Zapadnog Balkana;
- Pripremljena regionalna studija o troškovima međunarodnog rominga;
- Plan za smanjenje međunarodnih roming cijena;
- Ojačani kapaciteti za sajber sigurnost i unaprijeđena regionalna saradnja između ZB6 CSIRTs;
- Proširivanje projekata digitalnih vještina;
- Pilotiranje prvog digitalnog projekta WBIF;
- WiFi4EU pilot aktivnosti u zemljama ZB;
- Integracija zemalja ZB u postojeće digitalne okvire i inicijative u EU.

PRILOG 1: VAP PRIHVAĆEN U TRSTU OD ŠEST PREDSDJEDNIKA VLADA ZAPADNOG BALKANA (na crnogorskom jeziku)

Konsolidovani višegodišnji Akcioni plan za Regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana

Uvod

Ovaj nacrt višegodišnjeg Akcionog plana za Regionalni ekonomski prostor na Zapadnom Balkanu (VAP) urađen je na zahtjev šest premijera Zapadnog Balkana u cilju pripreme "predloga za zajednički pristup unapređenju ekonomske saradnje na Zapadnom Balkanu"¹ u kontekstu Berlinskog procesa i Samita u Trstu. VAP pruža struktuiranu agendu za regionalnu ekonomsku integraciju, u skladu sa predlogom sa sastanka lidera, odnosno: dalje promovisanje trgovinske integracije, uvođenje dinamičnog regionalnog investicionog prostora, omogućavanje regionalne mobilnosti i kreiranje agende za digitalnu integraciju. VAP proizilazi iz obaveza koje su preuzete u okviru Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) i Strategije razvoja Jugoistočne Evrope do 2020. godine (JIE 2020) i zasniva se na CEFTA i EU pravilima i načelima koja su reflektovana u Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Predviđa realizaciju aktivnosti na svim nivoima u periodu između 2017. i 2020. godine (sa nekim aktivnostima koje se protežu do 2023. godine).

Namjera je da realizacija aktivnosti koje su navedene u ovom dokumentu rezultiraju Regionalnim ekonomskim prostorom u šest zemalja Zapadnog Balkana koji je zasnovan na CEFTA pravilima i usklađen sa EU. Time će se omogućiti nesmetan protok roba, usluga, kapitala i visoko kvalifikovane radne snage, što će učiniti region atraktivnijim za ulaganja i poslovanje, ubrzavajući približavanje EU i donoseći prosperitet svim njenim građanima. Regionalni ekonomski prostor se zasniva na načelima nediskriminacije, čime se stvaraju ravnopravni tržišni uslovi za sve u ovom regionu.

Relevantni podaci

Zapadni Balkan je važna raskrsnica. Iako je u protekloj deceniji BDP po glavi stanovnika u regionu prišao gotovo 8.5% bliže prosjeku u EU, ovo približavanje se od tada zaustavilo, sužavajući raskorak za samo 1% u prvoj polovini ove decenije. Reformske aktivnosti se realizuju u većini ekonomija u regionu sa ciljem rješavanja internih strukturnih nedostataka, ali se značajan potencijal za rast može osloboditi kroz tješnju ekonomsku integraciju. Strategije rasta imaju više izgleda za uspjeh ukoliko su ugrađene u konsolidovani sistem regionalne saradnje u svim relevantnim oblastima.

Već su postavljene osnove za tješnju regionalnu ekonomsku integraciju na Zapadnom Balkanu. Proces pridruživanja EU je potpomogao veću harmonizaciju ekonomija sa usaglašavanjem njihovih zakonodavnih i institucionalnih sistema sa EU; Strategija za razvoj Jugoistočne Evrope do 2020. godine, kao okvir za približavanje pridruživanju EU, uvedena je sa zajedničkim regionalnim ciljevima; tarife i kvote za promet industrijskih i poljoprivrednih proizvoda su uklonjene i ostvaren je napredak u omogućavanju trgovine i pregovorima o trgovini uslugama u kontekstu CEFTA; u toku su inicijative za uklanjanje prepreka za mobilnost visoko kvalifikovane radne snage; Agenda za povezivanje pomaže u integrisanju sistema saobraćaja i energetike kako u regionu, tako i sa EU; troškovi komunikacije za građane i preduzeća su značajno smanjeni kroz stalne napore u pravcu smanjivanja troškova rominga.

¹ Izjava sa sastanka premijera ZB6, Sarajevo, 16. mart 2017. godine

Ove napore treba ojačati. Dalje poboljšanje makroekonomske stabilnosti i strukturnih reformi u kontekstu programa ekonomskih reformi će stvoriti uslove za veći rast. Regionalna ekonomska integracija može pomoći privatnom sektoru da ostvari korist od ekonomije obima na tržištu vrijednom 20 miliona, te da preusmjeri fokus modela rasta na domaće, dugoročne pokretače rasta, kao što je unapređivanje ljudskog kapitala, ulaganje u infrastrukturne inovacije i digitalizacija njenih ekonomija i društava kako bi ih učinila otpornijim na izazove koje donosi 21. vijek. Konačno, može poslužiti kao važan oslonac Zapadnom Balkanu za bolju integraciju u evropske i globalne lance vrijednosti i brže približavanje ostatku kontinenta. U stvari, u kontekstu razvoja globalnih lanaca vrijednosti (75% globalne trgovine trenutno čine posredni inputi i kapitalna roba i usluge), od suštinske važnosti je da privredni subjekti zadovolje globalno prihvaćene standarde kako bi bili u mogućnosti da se povežu sa lancima vrijednosti u Evropi i šire, evropskim standardima koji su prepoznati na globalnom tržištu.

Da bi se ovo ostvarilo, šest zemalja Zapadnog Balkana su posvećene njegovanju, na osnovu zakonodavnog okvira CEFTA i pojedinačnih SSP, postepene i progresivne ekonomske integracije zasnovane na pravilima u oblasti trgovine, ulaganja, mobilnosti i digitalizacije koja bi, na kraju, omogućila nesmetan protok roba, usluga, ulaganja i visoko kvalifikovane radne snage u regionu, razvijajući na taj način Regionalni ekonomski prostor Zapadnog Balkana.

Komponente Regionalnog ekonomskog prostora

Razvoj Regionalnog ekonomskog prostora, kako je zamišljeno ovim nacrtom višegodišnjeg Akcionog plana, predviđa realizaciju dalekosežnih intervencija i aktivnosti u okviru sljedeće četiri komponente:

I. Trgovina

Politika trgovine koju sprovode organi 6 zemalja Zapadnog Balkana članica CEFTA na osnovu CEFTA sporazuma i njihovih bilateralnih trgovinskih sporazuma sa drugim trgovinskim partnerima obezbijedila je značajan nivo otvorenosti u trgovini robom u okviru CEFTA. Trgovina robom je liberalizovana, a nivo trgovinske otvorenosti u našim članicama je visok. Paralelno, tokom pregovora o Dodatnom protokolu 6, postignuta je značajna liberalizacija trgovine uslugama. Šest zemalja Zapadnog Balkana su posvećene implementaciji aktivnosti iz oblasti koje pokriva Akcioni plan u trgovinsku politiku kako bi ostvarile cilj formiranja Regionalnog ekonomskog prostora u CEFTA na osnovu usklađenosti sa EU i podržale napore koji se ulažu u privlačenje većih ulaganja, smanjenje troškova trgovine i eliminisanje barijera za pristup tržištu u cilju optimizacije troškova proizvodnje. Cilj je transformacija našeg regiona u kojem se robe, usluge, ulaganja i kvalifikovane osobe kreću slobodno bez tarifa, kvota ili drugih bespotrebnih barijera, gdje se trgovina omogućava na većem nivou od pravila STO, sa ciljem priznavanja svih dokumenata potrebnih za prelazak granice, gdje je to moguće (kako je naznačeno u Dodatnom protokolu 5), procedura i programa koji se odnose na trgovinu kada jedna ili više članica CEFTA dostigne usklađenost sa EU. CEFTA Sekretarijat će nastaviti da prati netarifne mjere u regionu; u tu svrhu će se sačinjavati godišnji izvještaji o glavnim preprekama za trgovinu. Izvještaj će naročito odslikavati trenutne prepreke na koje nailaze kompanije i povredu jednakih tržišnih uslova koji treba da preovladavaju za kompanije u regionu. Članice CEFTA prepoznaju važnu ulogu koju privatni sektor mora imati u sistematskom praćenju NTM u trgovini robama i barijera u trgovini uslugama, u čijem struktuiranju će učestvovati Komorski investicioni forum za Zapadni Balkan (WB CIF). Članice CEFTA su i dalje posvećene produbljivanju saradnje u oblasti rješavanja sporova, trgovinskih olakšica, liberalizacije trgovine uslugama, elektronskog poslovanja, kretanja visoko kvalifikovanih osoba, regionalnog okruženja privlačnog za ulaganja, potpune kumulacije porijekla i mogućnosti povlačenja carine. Zakonski osnov je definisan CEFTA Sporazumom i instrumentima koji proizilaze iz Dodatnih protokola o trgovinskim olakšicama i trgovini uslugama; sporazuma o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija; o potvrđama za ovjeru elektronskog potpisa i olakšavanja prekograničnih usluga sertifikacije, regionalnih aranžmana o saradnji

između regulatornih organa koji su nadležni za usluge; osnaživanje kroz efikasnije i djelotvornije postupke rješavanja sporova i mehanizam praćenja za njegovu punu implementaciju. Regionalni ekonomski prostor će biti dio Pan-Euro Mediteranske zone sa jednakom pozicijom kao i druge ugovorne strane. Članice CEFTA smatraju neophodnim primjenu pune kumulacije porijekla dodavanjem proizvodnih operacija umjesto porijekla roba, tako da, u procesu utvrđivanja ispunjenja, kumulacija obuhvata sve proizvodne operacije koje su realizovane u EU i u 6 zemalja ZB u procesu proizvodnje.

II. Ulaganje

Veće regionalno usaglašavanje investicionih politika ima značajan potencijal za ekonomije šest zemalja ZB u pogledu podsticanja potencijala za rast, otvaranja radnih mjesta i ekonomskog približavanja EU i većeg rasta. Postoji značajan potencijal za podsticanje regionalne ekonomske integracije u ekonomijama šest zemalja Zapadnog Balkana kroz razvoj Regionalne agende za investicionu reformu. Uklanjanje barijera za regionalne investicione ponude pruža mogućnost za ekonomije obima, geografski diversifikovano poslovanje i, sveukupno, efikasniju raspodjelu resursa u okviru regionalnog tržišta, čime se podstiče integracija kompanija iz regiona u međunarodne lance vrijednosti. Stoga, šest zemalja Zapadnog Balkana su posvećene osmišljavanju i implementaciji regionalne reformske agende koja će dovesti do većeg usaglašavanja regionalnih investicionih politika sa EU i međunarodnim standardima i najboljim praksama i obezbijediti značajne nove mogućnosti za privatni sektor. Šest zemalja Zapadnog Balkana će razmotriti formalizovanje ove agende u zakonodavnom okviru CEFTA nakon sprovođenja temeljne analize i predlaganja opcija za odgovarajući instrument(e) koji je prihvatljiv za ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana na osnovu sadržaja dogovorene regionalne agende za investicionu reformu. Namjena regionalne agende investicione reforme jeste učešće i dodavanje vrijednosti naporima koji se ulažu u investicionu reformu i obezbjeđivanje transparentne i pravične konkurencije među ekonomijama kroz ublažavanje "trke do dna", bez ometanja interesa naših ekonomija. Krajnji cilj ovog djelovanja jeste veća privlačnost regiona za strana i unutar-regionalna preduzeća i, time, podsticanje većeg priliva investicija i generisanje veće preduzetničke aktivnosti, trgovine i, na kraju, radnih mjesta. Regionalna investiciona agenda ekonomija šest zemalja Zapadnog Balkana biće formulisana kroz utvrđivanje prioriteta i redosljeda pitanja u politikama koje su važne za investicije, a kojima se treba baviti kroz regionalni dijalog u kratkom, srednjem i dugom vremenskom okviru. Privatni sektor, iz regiona i ulazni investitori, biće uključeni u izradu, praćenje i promociju regionalne agende za investicionu reformu. WBCIF će takođe biti uključen u ovu aktivnost. Konačno, ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana će razviti zajedničku platformu za promociju investicija i zajedno raditi na predstavljanju regiona kao zdrave investicione destinacije prema inostranoj poslovnoj zajednici. Poslovni ljudi iz regiona i ulazni investitori će učestvovati u izradi regionalne reformske agende.

Sprovođenje investicione agende će podstaći šest zemalja Zapadnog Balkana da u većoj mjeri prihvate ekonomske razvojne strategije koje su povezane sa pametnim rastom zasnovanim na znanju i inovaciji, korišćenjem iskustva EU i pametnih platformi specijalizacije, zelenog rasta, razvoja lanaca vrijednosti, prenosa tehnologije i razvoja digitalne ekonomije zasnovane na znanju. Bavljenje pitanjima koja su povezana sa finansijama, uključujući i veće resurse koji su opredijeljeni za EDIF, takođe će omogućiti preduzećima da iskoriste dinamičniji investicioni prostor.

III. Mobilnost

Lokalna ekonomska prelijevanja generišu regionalne aglomeracije djelatnosti—kako u industrijama vođenim inovacijama, tako i u drugim uslužnim industrijama koje prate visoku tehnologiju. Da bi se uspostavila i održala međunarodna konkurentnost, zadržavanje i kasnije korišćenje ljudskog intelektualnog kapitala je od fundamentalnog značaja za razvoj ekonomija zasnovanih na znanju

na Zapadnom Balkanu. U sve više globalnoj ekonomiji, mjera u kojoj se međunarodni kanali mobilnosti visoko kvalifikovanih osoba formiraju u okviru regiona i između regiona i EU je pitanje od velike važnosti. Bolja integracija visoko kvalifikovanih profesionalaca i akademika u stručne i istraživačke mreže, Evropski istraživački prostor i Evropski prostor visokog obrazovanja, donijeće značajne koristi migratornom regionu Zapadnog Balkana.

U tom smislu, cilj Agende mobilnosti je: uklanjanje prepreka za mobilnost profesionalaca kroz regionalne sporazume o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija u sektorima od uzajamnog interesa (doktori medicine, stomatolozi, arhitekta i građevinski inženjeri); uklanjanje prepreka za mobilnost visoko kvalifikovane radne snage, naročito kroz zajedničke standarde i procedure za automatsko priznavanje kvalitetnih akademskih kvalifikacija; i uklanjanje prepreka za mobilnost studenata, istraživača i akademika kroz zajedničke politike, mjere i instrumente koji za cilj imaju povećanje akademske i istraživačke mobilnosti i saradnje.

Agenda mobilnosti treba da bude potpomognuta poboljšanom saradnjom između nauke i industrije, uključujući sektore koje predstavlja WBCIF, prenos tehnologije i osnivanje preduzeća, strategije pametne specijalizacije, saradnju u pogledu regionalnih Centara izvrsnosti i platformi za obrazovanje mladih naučnika i inženjera. Praktični koraci, kao što je ukidanje viza, doprinijeće postizanju cilja Agende mobilnosti.

IV. *Digitalna integracija*

Digitalna transformacija mijenja način na koji komuniciramo, radimo, učimo i živimo. Mijenja način na koji poslujeemo i ostvarujemo interakciju sa organima šest zemalja Zapadnog Balkana. Korišćenje digitalnih tehnologija može generisati značajne koristi u smislu prekogranične brzine, efikasnosti i transparentnosti u mnogo različitih sektora. Eksploatacija neiskorišćenih potencijala digitalne integracije obezbjeđuje pružanje inovativnih i konkurentnih usluga potrošačima i preduzećima i djeluje kao važna poluga za društveno-ekonomski razvoj, otvaranje visoko vrijednih radnih mjesta i energično društvo zasnovano na znanju.

Cilj Digitalne agende šest zemalja Zapadnog Balkana jeste otvaranje pristupa digitalnoj ekonomiji kroz integrisanje regiona u pan-evropsko digitalno tržište. To zahtijeva strategije digitalizacije koja je "otporna na budućnost", ažurirano regulatorno okruženje, poboljšanu širokopojasnu infrastrukturu i pristup digitalnoj pismenosti.

U okviru Digitalne agende, šest zemalja Zapadnog Balkana će podržati regionalni pristup podsticanju međuvladine saradnje u digitalnim stvarima i omogućiti integraciju u okviru Evropskog digitalnog jedinstvenog tržišta. U tom smislu, cilj Digitalne agende je: razvoj digitalne infrastrukture i poboljšana regionalna povezanost; usaglašene politike spektra; koordinisane politike rominga u pravcu regiona bez rominga; poboljšana internet bezbjednost, servisi povjerenja i zaštita podataka; politike saradnje koje stimulišu ekonomiju podataka; unaprijeđene digitalne vještine i ubrzana digitalizacija i usvajanje pametnih tehnologija u našem regionu.

Sljedeći grafikon daje prikaz oblasti politike i ciljeva koji su utvrđeni višegodišnjim Akcionim planom:

Višegodišnji Akcioni plan za Regionalni ekonomski prostor			
I. Trgovina	II. Ulaganje	III. Mobilnost	IV. Digitalna integracija
I.1 Olakšavanje slobodne trgovine robom	II.1. Regionalna investiciona agenda	III.1. Mobilnost istraživača	IV.1. Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup
I.2 Harmonizacija CEFTA tržišta sa EU	II.2. Formalizovanje agende kroz odgovarajući instrument(e)	III.2. Mobilnost profesionalaca	IV.2. Povjerenje i bezbjednost digitalnih usluga
I.3 Stvaranje regiona bez NTM i TDM	II.3. Sprovođenje i praćenje investicionih reformi	III.3. Mobilnost studenata i visoko kvalifikovanih osoba	IV.3. Digitalna ekonomija i društvo
I.4. Olakšavanje slobodne trgovine uslugama	II.4. Promovisanje Zapadnog Balkana kao zajedničke investicione destinacije		IV.4. Digitalna ekonomija i društvo, ekonomija podataka, standardi i interoperabilnost, inovacija
	II.5. Diversifikacija finansijskih sistema za podsticanje ulaganja		
	II.6. Pametan rast		

Aktivnosti, indikativni vremenski rokovi i nadležnosti za koordinaciju i realizaciju u okviru svake od gorenavedenih oblasti rezultata predstavljene su u Aneksu Višegodišnjeg plana za Regionalni ekonomski prostor.

Upravljanje, koordinacija i monitoring

Ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana prepoznaju da će uspješno sprovođenje VAP zahtijevati čvrsto upravljanje sa jasnim linijama komunikacije i redovnim praćenjem napretka. Institucionalna struktura koja podržava realizaciju VAP je dvostrana: prvo, organi šest zemalja Zapadnog Balkana, ministarstva i institucije koje vode aktivnosti realizacije na svim nivoima (u tom kontekstu, ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana se obavezuju da će odrediti jednog koordinatora za svaku ekonomiju za praćenje sprovođenja Akcionog plana) i drugo, postojeće regionalne strukture koje su zadužene za koordinaciju aktivnosti i praćenje napretka. Načelo "sveobuhvatnosti" treba promovisati u svim strukturama koje su uključene u koordinaciju i praćenje aktivnosti u okviru VAP. Ovaj VAP ne predviđa uspostavljanje novih institucija ili organizacija. Sprovođenje VAP takođe ne bi ograničilo mogućnosti ekonomija šest zemalja Zapadnog Balkana da vode samostalnu trgovinsku politiku ili podrazumijevalo usaglašavanje eksternih carina partnera.

Detaljne smjernice za upravljanje i izvještavanje će obezbijediti RCC/CEFTA Sekretarijati do oktobra 2017. godine.

U tom smislu, Sekretarijat savjeta za regionalnu saradnju je pozvan da razmatra i redovno informiše Samite i/ili lokalno stanovništvo o napretku ostvarenom u pogledu ishoda rada koji su utvrđeni Aneksom. Regionalne strukture koje su zadužene za koordinaciju u svakoj od četiri oblasti rezultata će pružiti inpute za konsolidovano izvještavanje šest zemalja Zapadnog Balkana od strane RCC/CEFTA Sekretarijata. Samiti i/ili lokalno stanovništvo će redovno analizirati sprovođenje VAP i razmatrati moguće prepreke i predloge korektivnih radnji, kao i moguće prilagođavanje VAP.

Izvještavanje o sprovođenju VAP će biti osnova za buduću koordinaciju donatorske finansijske pomoći.

Partnerstvo za implementaciju

Sprovođenje sveobuhvatne agende koja je utvrđena VAP-om zahtijevaće snažno partnerstvo između organa šest zemalja Zapadnog Balkana, privatnog sektora, međunarodnih organizacija i donatora koji aktivno pružaju podršku u gorenavedenim oblastima politike, te Evropske unije.

Ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana su posvećene uspostavljanju partnerstva sa privatnim sektorom u regionu kako bi se obezbijedilo da realizovane aktivnosti imaju punu podršku poslovne zajednice regiona sa ciljem obezbjeđivanja da pola miliona kompanija koje posluju na području Zapadnog Balkana imaju bolje okruženje u kojem se mogu razvijati, ulagati, zapošljavati i koristiti Regionalni ekonomski prostor kao odskočnu dasku ka eksternim tržištima.

Strukturirani dijalog sa privatnim sektorom biće uspostavljen na nivou četiri oblasti rezultata. Kontinuirani, informisani i interaktivni dijalog sa privatnim sektorom, otvoren za sve reprezentativne organizacije privatnog sektora koje su spremne da učestvuju i daju doprinos, biće od suštinske važnosti. WBCIF će doprinijeti ovom dijalogu naročito kroz: 1) kontinuirani dijalog sa različitim strukturama u okviru poslovne zajednice u cilju identifikovanja ključnih potreba, prepreka i mogućnosti kojih bi se sprovođenje VAP-a moglo dotaći u cilju podsticanja njenog doprinosa ekonomskom rastu i otvaranju radnih mjesta i 2) pružanje preduzećima alatki za djelotvorno korišćenje mogućnosti koje se javljaju u sprovođenju VAP (npr. širenje informacija, obuka, jačanje kapaciteta, pilotiranje, izgradnja mreže itd.).

Međunarodne organizacije, MFI i donatori koji pružaju podršku reformama u oblastima politike koje su opisane u prethodnom tekstu pozivaju se da usklade svoje programe pomoći sa potrebama koje su identifikovane tokom sprovođenja VAP-a na svim nivoima. Time će se obezbijediti da region i oni koji ga podržavaju rade zajedno na ostvarivanju istih ciljeva. U tu svrhu bi se mogla organizovati namjenska donatorska konferencija prije kraja 2017. godine. Regionalni ekonomski prostor nije alternativa procesu pridruživanja EU. Ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana prije posmatraju Regionalni ekonomski prostor kao odskočnu dasku ka članstvu u EU i važnu odrednicu u ispunjavanju Kopenhaških ekonomskih kriterijuma. Sprovođenje VAP-a treba da ubrza proces pridruživanja svake ekonomije regiona i da podrži naše napore u pravcu harmonizacije i usaglašavanja sa pravilima i standardima EU. U tom smislu, ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana pozivaju EU da podrži i olakša sprovođenje VAP-a, kako kroz trenutno dostupne, tako i kroz potencijalno nove instrumente i programe EU, omogućavanjem i olakšavanjem pristupa. Ovaj VAP potvrđuje posvećenost ekonomija šest zemalja Zapadnog Balkana zajedničkoj budućnosti u EU, a ostvarivanju ovog cilja bi koristilo da Zapadni Balkan bude što više uključen u donošenje strateških odluka o novim i postojećim instrumentima EU, naročito u kontekstu novog Višegodišnjeg finansijskog okvira Evropske unije.

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
I. Trgovina				
I.1. Omogućavanje slobodne trgovine robom	I.1.1. Jačanje kapaciteta CEFTA za praćenje i izvršenje	a. Pokretanje pregovora o Dodatnom protokolu o rješavanju CEFTA sporova	2017. godina	CEFTA Zajednički komitet
		b. Usvajanje Dodatnog protokola o rješavanju CEFTA sporova	2019. godina	Članice CEFTA
		c. Obezbjediavanje blagovremenog stupanja na snagu Dodatnog protokola o rješavanju CEFTA sporova	2019-2020	Članice CEFTA
		d. Uključivanje dijaloga javno-privatnog sektora za bolje praćenje sprovođenja CEFTA (kontinuirana aktivnost)	2017. godina	Članice CEFTA
	I.1.2. Usvajanje Dodatnog protokola 5 i početak njegovog sprovođenja	a. Usvajanje pravila validacije za uzajamno priznavanje u DP 5	2018. godina	CEFTA Zajednički komitet
		b. Obezbjediti blagovremeno stupanje na snagu DP 5	2018. godina	Članice CEFTA
		c. Početak sprovođenja Programa za uzajamno priznavanje (dokumentacija za prelazak granice, gdje je to moguće (kako je naznačeno u DP 5), i Programa ovlaštenih privrednih subjekata)	2020. godina	Članice CEFTA
	I.1.3. Zaključivanje IT interkonekcija na nivou članica u cilju razmjene podataka između agencija na svim nivoima	a. Izrada planova izvodljivosti za ulaganja na nivou strane od strane Projekta za održavanje i razvoj SEED	2017-2018	CEFTA tijela
		b. Obezbjediavanje alokacije adekvatnih finansijskih resursa iz budžeta da bi se obezbjedile interne konekcije za realizaciju SEED+	2018-2020	Članice CEFTA
	I.1.4. Poboljšanje zajedničkog upravljanja rizicima, graničnih kontrola i graničnih kontrola na jednom mjestu (one-stop shop border controls)	a. Utvrđivanje vremenskog okvira za zajedničko upravljanje rizicima i, gdje je to moguće (kako je naznačeno u DP 5): zajedničke granične kontrole, kontrole na jednom mjestu (<i>one-stop shop controls</i>), zajedničko korišćenje opreme za graničnu kontrolu	2018-2019	CEFTA tijela
		b. Usvajanje i sprovođenje Regionalne strategije za zajedničko upravljanje rizicima i zajedničke granične kontrole, gdje je to moguće (kako je naznačeno u DP 5), kontrole na jednom mjestu (<i>one-stop shop controls</i>) i zajedničko korišćenje opreme za graničnu kontrolu	2019-2020	CEFTA Zajednički komitet / članice CEFTA
	I.1.5. Razvoj uzajamne saradnje između organa za nadzor i kontrolu tržišta članica CEFTA	a. Utvrđivanje vremenskog okvira za uzajamnu saradnju između organa za nadzor tržišta	2018-2019	CEFTA tijela
		b. Mapiranje regulatornih zahtjeva za Sporazum o uzajamnom priznavanju (SUP) u jednom lancu ponude, shodno odabiru od strane projekta "Podrška olakšavanju trgovine između članica CEFTA"	2017-2018	Članice CEFTA

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		c. Utvrđivanje vremenskog okvira za zaključivanje SUP, na osnovu usklađenosti sa EU, za odabrani lanac ponude	2018-2019	Članice CEFTA
		d. Ocjena potencijala za proširenje SUP na druge lance ponude sa regionalnim interesom	2019-2020	Članice CEFTA
I.2. Usaglašavanje CEFTA tržišta sa EU	I.2.1. Obezbijediti primjenu SAP+ i pune kumulacije	a. Održati nesmetanu primjenu SAP +	2017-2018	Članice CEFTA
		b. Početak primjene pune kumulacije i povlačenja carine u CEFTA	2019. godina	Članice CEFTA
	I.2.2. Potencijalno približavanje CEFTA MFN EU CET	a. Procjena rizika približavanja stopa CEFTA MFN sa EU zajedničkim eksternim carinskim tarifama	2018. godina	CEFTA tijela
I.3. Formiranje regiona bez NTM i TDM	I.3.1. Administrativna saradnja između organa za praćenje konkurencije i državne pomoći	a. Razvoj instrumenata za razmjenu informacija između organa za konkurenciju i državnu pomoć	2019-2020	CEFTA tijela
		b. Potpuno i održivo izvještavanje o državnoj pomoći, uključujući šeme i mjere državne pomoći	2018-2019	Članice CEFTA
		c. Unaprijediti saradnju između organa za konkurenciju pružanjem podrške uspostavljanju struktuirane mreže za podsticanje učenja od kolega	2018-2023	Članice CEFTA
	I.3.2. Eliminisanje svih preostalih diskriminatorskih praksi na tržištima javnih nabavki	a. Praćenje eliminacije preostalih diskriminatorskih praksi na tržištima javnih nabavki	2017-2018	CEFTA Zajednički komitet
	I.3.3. Sistemska praćenje NTM u trgovini robama i uslugama	a. Sprovođenje obeshrabrujućeg praćenja i mehanizama izvršenja u cilju eliminisanja svih preostalih NTB	2018-2020	CEFTA Zajednički komitet
I.4. Olakšavanje slobodne trgovine uslugama	I.4.1. Sprovođenje CEFTA Dodatnog protokola 6 o trgovini uslugama	a. Usvajanje Dodatnog protokola 6 od strane učesnika u pregovorima	2017-2018	CEFTA Zajednički komitet
		b. Obezbeđivanje blagovremenog stupanja na snagu Dodatnog protokola 6	2018 -2019	Članice CEFTA
		c. Razvoj održivog mehanizma za praćenje politika trgovine uslugama, uključujući detaljnu analizu zakonodavstva i mapiranje projekata i uspostavljanje efikasnog mehanizma za rješavanje sporova	2017-2019	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		d. Uspostavljanje kontakt tačke za usluge	2018-2019	Članice CEFTA
		e. Uspostavljanje i održavanje regionalne platforme transparentnosti za politike usluga koja obuhvata kanale komunikacije sa privatnim sektorom i širim krugom korisnika	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		f. Razmotriti obaveze preuzete kroz DP 6 u neliberalizovanim sektorima u cilju produbljivanja otvaranja tržišta u ovim sektorima	2022-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		g. Ocjena uticaja Sporazuma na dalji rast trgovine i ulaganja, GVC, tržišta rada	2020 2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		h. Uspostavljanje i održavanje platforme za statističke podatke o trgovini uslugama, FATS i SDI	2017-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
	I.4.2. Zaključivanje sporazuma o unutar-regionalnoj regulatornoj saradnji	a. Identifikovanje regulatornih barijera koje ometaju trgovinu i davanje predloga za bližu saradnju regulatornih tijela u sektorima i politikama od uzajamnog interesa	2017-2018	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		b. Uspostavljanje i održavanje baze podataka o indeksima regulatorne heterogenosti u cilju vršenja procjene implikacija aranžmana na region	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		c. Utvrđivanje odgovarajućih oblika saradnje na osnovu mekih zakona (<i>soft law</i>), priznavanje međunarodnih i EU standarda, SUP-ova	2017-2018	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		d. Pregovaranje i administriranje zaključivanja odabranih aranžmana	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
	I.4.3. Razvoj discipline u vezi sa domaćim propisima	a. Redovno razmatranje svih pitanja u vezi sa domaćim propisima o trgovini uslugama	2018-2019 2022-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
		b. Razvoj svih neophodnih disciplina u posebnim sektorima kako bi se obezbijedilo da kvalifikacioni uslovi i procedure, tehnički standardi i uslovi licenciranja bespotrebno ne ometaju pružanje usluga u regionu	2020 2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama
	I.4.4. Pokretanje dijaloga o regulatornim pitanjima u elektronskoj trgovini	a. Identifikovati barijere za elektronsku trgovinu u CEFTA i ocijeniti uticaj elektronske trgovine i pokrenuti regionalni dijalog o regulatornim pitanjima u elektronskoj trgovini	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		b. Ocijeniti postojeće mjere geoblokiranja (fokus na digitalnom sadržaju i robi zaštićenoj autorskim pravom) i ispitati da li odgovaraju svrsi u cilju sprečavanja neopravdanih geoblokiranja uz istovremeno obezbjeđivanje podsticaja za ulaganja i inovacije	2019-2020	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		c. Pokretanje regionalnih aktivnosti koje za cilj imaju povećanje povjerenja građana u online usluge (plaćanje itd.) i koordinaciju u pogledu ocjena povjerenja u elektronsku trgovinu	2018-2020	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		d. Identifikovati i primijeniti najbolju praksu tržišta koja usmjerava Vlada u cilju izrade VSP i usmjeravanja dobrostanja potrošača	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		e. Ocijeniti potrebu za regionalnom aktivnošću kako bi se obezbijedila visoko kvalitetna isporuka roba (npr. prekogranična trgovina digitalnim sadržajem ili fizičkom robom koja je kupljena elektronskim putem) i usluga po razumnim cijenama	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		f. Uspostaviti priznavanje potvrda za elektronski potpis i olakšavanje prekograničnih usluga sertifikacije	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		g. Obezbijediti odgovornost pružaoca usluga posredovanja u pogledu prenosa ili pohranjivanja informacija na osnovu usklađenosti sa EU	2019-2021	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
		h. Pozabaviti se tretmanom netraženih komercijalnih poruka elektronskom poštom	2018-2023	CEFTA SC za trgovinu uslugama /RCC
II. Ulaganje				
II.1. Investiciona politika	II.1.1. Razviti i uspostaviti regionalnu agendu za investicionu reformu	a. Izvršiti detaljno mapiranje stranih ulaganja na području šest zemalja Zapadnog Balkana, pri čemu ekonomije pružaju pristup podacima relevantnim za SDI (sektori, reinvesticije, zapošljavanje itd.)	2017- 2018	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
		b. Identifikovati i sačiniti sveobuhvatan inventar/bazu podataka o ključnim barijerama i inhibitorima investicione politike, kao i najboljim praksama, kroz detaljne konsultacije sa privatnim sektorom i razmotriti postojeće analize, pri čemu ekonomije treba da pruže relevantne podatke o postojećim politikama, zakonima i propisima koji se odnose na ulaganja, relevantnom sistemu podsticaja, kao i o zakonskoj i drugoj sveobuhvatnoj zaštiti stečenih prava investitora	2018. godina	
		c. Formulirati regionalnu agendu za investicionu reformu utvrđivanjem prioriteta i redosljeda pitanja u politikama koje se odnose na ulaganja, a kojima se treba baviti kroz regionalni dijalog u kratkom, srednjem i dugom roku	2018. godina	
		d. Formulirati akcione planove za pojedinačne ekonomije koji reflektuju regionalnu agendu za investicionu	2018. godina	

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		reformu i racionalizuju reformske napore pojedinačnih ekonomija		
		e. Usvajanje akcionih planova za pojedinačne ekonomije, koji reflektuju regionalnu agendu za investicionu reformu i racionalizuju reformske napore pojedinačnih ekonomija	2018. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za investicionu agendu
	II.1.2. Formalizovati regionalnu agendu za investicionu reformu kroz odgovarajući instrument(e)	a. Izvršiti analizu i predložiti opcije za odgovarajući instrument(e) koji je prihvatljiv za ekonomije šest zemalja Zapadnog Balkana na osnovu sadržaja dogovorene regionalne agende za investicionu reformu	2018. godina	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
		b. Donijeti odluku o neophodnosti, formatu i obimu odgovarajućeg instrumen(a)ta za sprovođenje regionalne agende za investicionu reform	2018. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za investicionu agendu
		c. Pokrenuti i zaključiti pregovore o regionalnom odgovarajućem instrumentu(ima), zavisno od odluke koja je donešena pod stavkom b)	2018-2020	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za investicionu agendu
	II.1.3. Sprovesti i pratiti investicione reforme u šest zemalja Zapadnog Balkana u skladu sa utvrđenom regionalnom agendom za investicionu reformu	a. Ojačati regionalni dijalog o dogovorenoj agendi za investicionu reformu u okviru RCC (SEE Investicioni komitet) shodnim revidiranjem Projektnog zadatka Radne grupe za investicije	2017. godina	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
		b. Dodijeliti predstavnicima relevantnih javnih institucija odgovarajuća ovlaštenja za donošenje odluka u sprovođenju dogovorene regionalne agende za investicionu reformu	2017. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za investicionu agendu
		c. Formirati fokus grupe za pojedinačne ekonomije koje su zadužene za sprovođenje dogovorenih investicionih reformi na nivou pojedinačnih ekonomija	2018. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
				investicionu agendu
		d. Razmotriti napredak u sprovođenju regionalne agende za investicionu reformu i izvršiti procjenu uticaja kroz redovan regionalni dijalog na sastancima RCC-CEFTA Zajedničke radne grupe za investicionu politiku i promociju i u okviru njenih izvještaja	2018-2020	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
		e. Izvještavati o sprovođenju i uticaju regionalne agende za investicionu reformu kroz RCC-CEFTA Zajedničku radnu grupu za investicionu politiku i promociju i SEE ministarsku platformu investicionog komiteta i samit šest zemalja Zapadnog Balkana	2018-2020	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
	II.1.4. Promovisati region šest zemalja Zapadnog Balkana kao jedinstvenu investicionu destinaciju	a. Razviti zajedničku inicijativu za promociju ulaganja za prioritetne sektore šest zemalja Zapadnog Balkana i uspostaviti operativnu platformu alata i tehnika za promociju ulaganja	2018. godina	RCC SEE Investicioni komitet (RCC-CEFTA Zajednička radna grupa o investicionoj politici i promociji)
		b. Realizovati mali set fokusiranih investicionih aktivnosti u ključnim sektorima na koje je usredsređena Strategija JIE 2020	2018-2020	
		c. Posvetiti dio pojedinačnih aktivnosti agencija za promociju investicija promovisanju regiona kao zdrave investicione destinacije	2018-2020	Regionalne agencije za promociju investicija
	II.1.5. Diversifikacija finansijskih sistema u cilju podsticanja investicija	a. Kao prvi korak u ovoj oblasti, formirati regionalni "Radni tim za razvoj tržišta kapitala" koji obuhvata donosiocje politike i regulatore u cilju pokretanja pitanja razvoja tržišta kapitala i poboljšanja koordinacije regulatornih i nadzornih režima u regionu i šire (uključujući koordinaciju sa Radnom grupom za Bečku inicijativu o Uniji tržišta kapitala)	2017. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za politike i propise tržišta kapitala RCC
		b. Na osnovu analize razvoja tržišta kapitala, koja ima za cilj identifikovanje nedostataka i mogućnosti za širu integraciju tržišta kapitala, procijeniti potrebu za razvojem regionalne strategije za razvoj tržišta kapitala	2018-2020	
	II.1.6. Pametni rast	a. Uspostaviti regionalni dijalog i razmjenu znanja o razvoju strategija pametnog rasta na osnovu iskustva EU i	2018. godina	Ministri nauke sa područja ZB6 u koordinaciji

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		podržati razvoj strategija za pametnu specijalizaciju u oblasti istraživanja i inovacije u šest zemalja Zapadnog Balkana kako bi se obezbijedila strateška strukturna ulaganja i izgradila konkurentna prednost i) uz aktivno učešće poslovne, istraživačke i inovativne zajednice, primijeniti EU pristupe pametnog rasta, naročito pametne platforme za specijalizaciju u cilju razvoja i sprovođenja strategija za razvoj pametnog rasta ii) uz aktivno učešće poslovne, istraživačke i inovativne zajednice, primijeniti rad EU u oblasti digitalizacije u cilju razvoja i sprovođenja strategija za digitalni rast iii) razviti lakši pristup finansijama za preduzeća, naročito MSP, pokretanje i proširenje preduzeća		sa ministrima ekonomije Organi šest zemalja Zapadnog Balkana koji su zaduženi za investicionu agendu RCC Ekspertske za COM usluge
III. Mobilnost				
III. 1. Mobilnost istraživača	III.1.1. Uklanjanje prepreka za mobilnost istraživača	a. Identifikovati zakonske barijere za otvoreni sistem zasnovan na vrijednosti, konkurentan, međunarodni sistem zapošljavanja i uklanjanje identifikovanih zakonskih barijera	2020. godina	RCC/Radna grupa za mobilnost istraživača
		b. Identifikovati institucionalne barijere za mobilnost istraživača, uključujući uslove rada, sisteme zapošljavanja i kriterijume napredovanja i uklanjanje identifikovanih barijera	2020. godina	
		c. Razviti mehanizme i mjere za pružanje podrške većoj mobilnosti istraživača iz šest zemalja Zapadnog Balkana u EU u okviru postojećih šema mobilnosti (na primjer, Prozor Zapadnog Balkana u okviru MSC aktivnosti)	2019. godina	
		d. Razviti i realizovati pilot šemu za pružanje podrške dolaznoj mobilnosti post-doktorskih istraživača na Zapadnom Balkanu u cilju izgradnje mreža istraživačke izvrsnosti u regionu	2019. godina	
		e. Mapirati postojeću istraživačku infrastrukturu u regionu u cilju obezbjeđivanja transparentnih i dostupnih informacija istraživačima koji su zainteresovani za saradnju sa Zapadnim Balkanom i u okviru njega, te u cilju identifikovanja nedostataka	2019. godina	
		f. Razviti novi regionalni Centar izvrsnosti u cilju promovisanja saradnje između nauke, tehnologije i industrije i u cilju pružanja platforme za	2020. godina	

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		obrazovanje mladih naučnika i inženjera, na osnovu mapiranja i identifikovanih nedostataka		
		g. Jačanje kapaciteta EURAXESS kancelarija u regionu i sprovođenje Povelje i načela Kodeksa i pečata izvrsnosti	Kontinuirano	
III.2. Mobilnost profesionalaca	III.2.1. Uklanjanje prepreka za priznavanje stručnih kvalifikacija	a. Otvoriti pregovore o sporazumima o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija za doktore medicine, stomatologe, arhitekte i građevinske inženjere u multilateralnom okviru	2017. godina	CEFTA – ERI SEE – RCC Zajednička radna grupa o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija
		b. Zaključiti pregovore o sporazumima o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija za doktore medicine, stomatologe, arhitekte i građevinske inženjere u multilateralnom okviru	2019. godina	
		c. Uspostaviti bazu podataka o stručnim kvalifikacijama i mobilnosti profesionalaca u 2018. godini, koja će biti potpuno operativna do decembra 2019. godine	2018. godina	
		d. Baza podataka o stručnim kvalifikacijama i mobilnosti profesionalaca u potpunosti operativna	2019. godina	
		e. Izgraditi kapacitete u cilju lakšeg prikupljanja podataka i informacija za bazu podataka o stručnim kvalifikacija i mobilnosti profesionalaca	Kontinuirano	
		f. Ispitati mogućnosti za otvaranje pregovora i zaključivanje sporazuma o uzajamnom priznavanju u drugim sektorima i zanimanjima od uzajamnog interesa	2018-2020	
III.3. Mobilnost studenata i visoko kvalifikovanih osoba	III.3.1. Uklanjanje prepreka za priznavanje akademskih kvalifikacija	a. Uraditi nacrt predloga procedure za brzo priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja kojom se preciziraju kriterijumi za brzo priznavanje u regionu, na osnovu "Nacionalnih kvalifikacionih okvira" (NKO) koji se razvijaju u skladu sa Bolonjskim procesom i drugim normama EU, kao osnove za utvrđivanje ishoda učenja i, samim tim, priznavanje	2018. godina	RCC ENIC/NARIC centri, HEA, ERI SEE
		b. Usvojiti i realizovati predlog procedure za brzo priznavanje kvalifikacija visokog obrazovanja kojim se preciziraju kriterijumi za brzo priznavanje u regionu	2020. godina	
		c. Uspostaviti operativnu pod-regionalnu mrežu ENIC/NARIC centara	2019. godina	
		d. Razviti zajednički online sistem za razmjenu informacija, uključujući informacije o institucijama visokog obrazovanja, kvalifikacijama i	2020. godina	

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		donešenim odlukama, koji je dostupan ENIC/NARIC centrima i ministarstvima u regionu		
		e. Ojačati saradnju i razmjenu informacija između agencija za osiguranje kvaliteta u region	Kontinuirano	
IV. Digitalna integracija				
IV. 1. Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezanost i pristup	IV.1.1 Podsticanje razvoja digitalne infrastrukture i regionalne povezanosti, uz stvaranje jednakih tržišnih uslova za procvat digitalnih mreža i usluga	a. Unaprijediti pravilno/uvesti politiku i regulatorne mjere kojima bi se pružili podsticaji za ulaganje u širokopojasne mreže velike brzine, uključujući prenošenje EU Direktive 2014/61/EU	Kontinuirano	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana
		b. Zaokružiti mapiranje preostale širokopojasne infrastrukture i izvršiti analizu tržišta širokopojasnih mreža i identifikovati nedostatke u mrežnoj pokrivenosti i ulaganja, kao i mjere politike koje su potrebne za premošćavanje tih nedostataka	2020. godina	
		c. Uspostaviti redovnu razmjenu poslovnih podsticajnih modela za ruralna i nedovoljno pokrivena područja i koristiti JPP za rješavanje niskog stepena povezanosti	2018. godina nadalje	
		d. Uspostaviti regionalni dijalog o komercijalizaciji rezervnih sredstava od optičkih vlakana; identifikovati i riješiti zakonska i regulatorna ograničenja i realizovati dogovoreni model komercijalizacije	2017-2020	
		e. Ojačati regulatorni dijalog između svih regulatora šest zemalja Zapadnog Balkana, kao dijela BEREK	Kontinuirano	
		f. Zaokružiti regionalnu interkonekciju i integraciju u pan-evropski GÉANT	2023. godina	
	IV.1.2 Usaglasiti politiku spektra kako bi se obezbijedila blagovremena i efikasna dostupnost i podstaklo raspoređivanje standardizovanih 5G mreža	a. Uspostaviti predvidljivu, konzistentnu i harmonizovanu politiku spektra na regionalnom nivou i ojačati regionalnu saradnju na harmonizaciji politike spektra za 5G, kao i za usluge u slučaju havarija i vanrednih situacija	Kontinuirano	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana
		b. Koordinirati regionalnim pozicijama za Svjetsku radiokomunikacionu konferenciju (WRC), CEPT/ECO	Kontinuirano	
	IV. 1.3 Koordinirati politikama rominga u pravcu ekonomskog prostora bez rominga	a. Nastaviti regionalnu saradnju na polju politika rominga u pravcu ekonomskog prostora bez rominga i pripremiti srednjeročni Akcioni plan za usaglašavanje politika rominga sa modelom EU RLAH	2018. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana RCC
		b. Slijediti pristup koji obuhvata više zainteresovanih strana kako bi se	Kontinuirano	

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
		garantovala transparentnost i predvidljivost tako da su u dovoljnoj mjeri uzeta u obzir sva relevantna mišljenja i ekspertiza o politikama rominga		
		c. Procijeniti uticaj odustajanja od naplate rominga u EU na šest zemalja Zapadnog Balkana u formi dokumenta o regionalnom stavu	2018. godina	
IV.2. Povjerenje u digitalne usluge i njihova bezbjednost	IV.2.1. Poboljšati internet bezbjednost, servise povjerenja i zaštite podataka	a. Uspostaviti i usaglasiti internet bezbjednost, zaštitu podataka i propise o privatnosti na osnovu jednakih uslova kao ključa za uspostavljanje funkcionalnog i efikasnog DSM pristupa	Kontinuirano	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana
		b. Identifikovati i obezbijediti zaštitu kritične IT infrastrukture	Kontinuirano	
		c. Uspostaviti regionalni dijalog i platformu za razmjenu informacija između nacionalnih CSIRT (timovi za reagovanje na kompjuterske incidente) u šest zemalja Zapadnog Balkana, unaprijediti kapacitete CSIRT i ojačati institucionalne veze sa EU CSIRT	2018. godina nadalje	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana RCC
		d. Uspostaviti regionalni dijalog i platformu za razmjenu informacija između organa koji su zaduženi za mrežnu i informacionu bezbjednost (NIS)	2018. godina nadalje	
IV.3. Digitalna ekonomija i društvo, inkluzivno digitalno društvo	IV.3.1. Razviti i ojačati ponudu digitalnih vještina	a. Inicirati regionalnu saradnju o sertifikovanim programima prekvalifikacije za digitalne vještine	2018. godina	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana RCC
		b. Pilotirati regionalnu intervenciju koja je usmjerena na poboljšanje osnovnih digitalnih vještina građana za online aktivnosti	2018-2019	
		c. Pilotirati regionalnu intervenciju usmjerenu na poboljšanje vještina IT stručnjaka koje bi bile tijesno povezane sa zahtjevima digitalnih preduzeća i koordinirana sa njima na ZB6 i u EU	2018-2019	
		d. Uspostaviti i realizovati regionalni program obuke i poboljšanja zapošljivosti sa ciljem mobilizacije i unapređenja vještina nezaposlenih/nedovoljno zaposlenog stanovništva (žene) kako bi se tragalo za mogućnostima za ostvarivanje prihoda kroz online platforme za rad, sa posebnim akcentom na mladim osobama, ženama i licima sa invaliditetom	2018-2020	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana

Politike	Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir/rok	Koordinacija
IV.4. Digitalizacija, ekonomija podataka, standardi i interoperabilnost, inovacija	IV.4.1. Promovisati korišćenje pametnih tehnologija i ubrzati digitalizaciju	a. Uspostaviti regionalni kooperativni dijalog o izazovima digitalne transformacije i izgleda na Zapadnom Balkanu i. Ocijeniti trenutno stanje poslovnog okruženja i višeslojne koristi koje bi ubrzana i regionalna digitalna transformacija kreirala na Zapadnom Balkanu ii. Organizovati regionalne digitalne samite šest zemalja Zapadnog Balkana u cilju davanja doprinosa kontinuiranom dijalogu između organa šest zemalja Zapadnog Balkana, nevladinih organizacija, kompanija, komora i akademske zajednice	2017. godina 2018. godina nadalje	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana RCC Privredna komora Industrija
		b. Podstaci ekonomiju podataka (veliki podaci, otvoreni podaci i otvorena Vlada): i. Podržati region otvorenih podataka i poboljšati kvalitet portala sa otvorenim podacima kroz regionalnu saradnju i razmjenu najboljih praksi ii. Ojačati regionalnu saradnju u vezi sa korišćenjem, razmjenom i sigurnim i pouzdanim protokom, pristupom i prenosom podataka i integracijom u okviru evropskih podataka o ekosistemu i ekonomiji	Kontinuirano	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana
		c. Usaglasiti standarde, upotpuniti okvire interoperabilnosti i uvesti pan-evropsku dimenziju, u skladu sa EIF: i. koordinirati regionalnim aktivnostima koje se odnose na standarde interoperabilnosti i olakšati razvoj standarda i inicijativa interoperabilnosti	Kontinuirano	
		d. Podstaci saradnju između digitalnih čvorišta: i. olakšati poslovna ulaganja u istraživanja i inovaciju i u kreiranje start-up preduzeća ii. pilotirati inicijative regionalne saradnje (tvining) između tehnoloških/inovativnih parkova i ocijeniti potražnju i izgleda za uspostavljanje regionalnih digitalnih inovativnih čvorišta	Kontinuirano 2018. godina nadalje	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana Privredna komora Industrija Akademska zajednica
Financiranje	Obezbeđivanje ljudskih i	a. Pripremiti procjenu potreba u pogledu resursa koji su potrebni za realizaciju Akcionog plana	2017. godina	RCC CEFTA

<i>Politike</i>	<i>Ciljevi</i>	<i>Aktivnosti</i>	<i>Vremenski okvir/rok</i>	<i>Koordinacija</i>
	finansijskih resursa koji su potrebni za sprovođenje Akcionog plana			CEFTA Sekretarijat
		b. Obezbijediti ljudske i finansijske resurse koji se mogu mobilisati za zadovoljavanje potreba identifikovanih u stavci a)	Kontinuirano	Organi šest zemalja Zapadnog Balkana
		c. Organizovati donatorsku koordinacionu konferenciju sa ciljem koordinacije donatorske podrške i mobilisanja dodatnih resursa koji su potrebni za realizaciju Akcionog plana	2017. godina	RCC CEFTA CEFTA Sekretarijat

Consolidated Multi-annual Action Plan for a Regional Economic Area in the Western Balkans Six

Introduction

This draft Multi-annual Action Plan for a Regional Economic Area in the Western Balkans (MAP) has been developed upon the request of the Western Balkans Six Prime Ministers to prepare a “proposal for a joint approach to furthering economic cooperation in the Western Balkans”² in the context of the Berlin process and the Trieste Summit. The MAP puts forward a structured agenda for regional economic integration, along the lines proposed by the Leader’s Meeting, namely: promoting further trade integration, introducing a dynamic regional investment space, facilitating regional mobility, and creating a digital integration agenda. The MAP stems from the commitments undertaken within the framework of the Central European Free Trade Agreement (CEFTA) and South East Europe 2020 Strategy (SEE2020) and is based on CEFTA and EU rules and principles as reflected in the Stabilisation and Association Agreements (SAAs). It foresees implementation of actions at all levels in the period between 2017 and 2020 (with some actions extending until 2023).

The implementation of the actions listed herein is intended to result in a CEFTA rules-based and EU-compliant Regional Economic Area in the Western Balkans Six. This will enable unobstructed flow of goods, services, capital and highly skilled labour, making the region more attractive for investment and commerce, accelerating convergence with the EU and bringing prosperity to all its citizens. The Regional Economic Area is based on the principles of non-discrimination, creating a level playing field for all within the region.

Background

The Western Balkans stands at an important juncture. While the previous decade had brought the region’s per capita GDP almost 8.5% closer to the EU average, this convergence has since halted to a standstill, narrowing the gap by only 1% in the first half of this decade. Reform efforts are underway in most of the economies in the region to address internal structural weaknesses, but considerable growth potential can be unleashed through closer economic integration. Growth strategies have more chance of success if they are embedded in a consolidated system of regional cooperation in all relevant areas.

The foundations for a closer regional economic integration in the Western Balkans have already been laid. The EU accession process has aided greater harmonization between the economies as they align their respective legal and institutional systems to those in the EU; South East Europe 2020 as a convergence framework for EU accession was introduced with common regional targets; tariffs and quotas for trade in industrial and agricultural products have been eliminated and advances were made in trade facilitation and negotiations on trade in services in the context of CEFTA; initiatives to remove obstacles for mobility of highly skilled labour are underway; the Connectivity Agenda is helping integrate the transport and energy systems both within the region and with the EU; and the costs of communications for citizens and businesses have been substantially reduced through ongoing efforts to cut roaming charges.

These efforts should be stepped up. Improving further macroeconomic stability and structural reforms in the context of the Economic reform programmes will create conditions for unlocking greater growth. Regional economic integration can help the private sector reap the economies of scale of a 20 million market, and refocus the growth model towards more indigenous, long-term drivers of growth, such as

² Statement from the WB6 Prime Ministers Meeting, Sarajevo, March 16, 2017

human capital upgrades, innovation infrastructure investment and digitization of its economies and societies to make them more resilient to the 21st century challenges. Finally, it can serve as an important stepping stone for the Western Balkans to better integrate into European and global value chains, and converge faster with the rest of the continent. Indeed, in the context of the development of global value chains (75% of global trade now comprised of intermediate inputs and capital goods and services), it is essential for the Western Balkans economic operators to meet globally accepted standards – to be able to connect to European value chains and beyond, European standards being recognised on the global market.

For this to materialize, the Western Balkans Six are committed to foster, based on the CEFTA legal framework and individual SAAs, a gradual and progressive rule-based economic integration in the areas of trade, investment, mobility and digital that would ultimately enable unobstructed flow of goods, services, investment and highly skilled labour throughout the region, thus developing a Western Balkans Regional Economic Area.

Components of the Regional Economic Area

The development of a Regional Economic Area, as envisioned by this draft Multi-annual Action Plan, foresees the implementation of far-reaching interventions and actions under the following four components:

V. Trade

The trade policy implemented by the Authorities of the WB6 CEFTA Parties based on the CEFTA Agreement and their bi-lateral Free Trade Agreements with other trade partners ensured a substantial level of trade in goods openness in CEFTA. The trade in goods is liberalised and level of trade openness in our Parties is high. In parallel, during the negotiations of the Additional Protocol 6, significant liberalisation of trade in services has been achieved. WB6 are committed to implement the actions under Action Plan's areas in trade policy to reach the objective to create regional economic area in CEFTA on the basis of the EU compliance to support efforts to attract more investment, decrease the cost of trade and eliminate market access barriers in order to optimize the cost of production. The aim is to transform our Region in which goods, services, investments, and skilled people move freely without tariffs, quotas or other unnecessary barriers, where trade is facilitated higher than WTO Rules, aiming at recognition of all border documents, where applicable (as specified in Additional Protocol 5), procedures, and programmes related to trade once the EU alignment by one or more CEFTA Parties is reached. The CEFTA Secretariat will continue to monitor Non-Tariff Measures (NTMs) over the region; to do so, a report shall be prepared on an annual basis on the main impediments to trade. The report will in particular reflect the current obstacles faced by companies and breach in the level-playing field that should prevail for companies within the region. CEFTA Parties acknowledge the important role the private sector has to play in the systemic monitoring of NTMs in trade in goods and barriers in trade in services, which the Western Balkans Chamber Investment Forum (WB CIF) will contribute to structure. CEFTA Parties commit further to deepen the collaboration in the areas of dispute settlement, trade facilitation, liberalisation of trade in services, electronic commerce, movement of highly skilled people, investment attractive regional environment, full cumulation of origin and duty drawback opportunities. The legal basis is defined in the CEFTA Agreement and the instruments stemming from the Additional Protocols on Trade Facilitation and on Trade in Services; agreements on mutual recognition of professional qualification; on certificates of electronic signature and facilitation of cross-border certification services, regional arrangements on cooperation between regulatory authorities in charge of services; strengthened with more efficient and effective dispute settlement procedures and monitoring mechanism for its full implementation. Regional economic area shall be part of the Pan-Euro Mediterranean Cumulation Zone in equal footing as other Contracting Parties. CEFTA Parties deem necessary to apply full cumulation of origin, by adding production operations instead of the origin of goods, so that in the process of determining the fulfilment, all production

operations carried out in the EU and the WB 6 in the process of production are taken into cumulation.

VI. Investment

Greater regional harmonization of investment policies holds significant potential for the economies of the WB6 in boosting growth potential, job creation and economic convergence with the EU and higher growth. There is a significant potential to foster regional economic integration in Western Balkans Six economies, through the development of Regional investment reform agenda. The removal of barriers to regional investment offers the opportunity for economies of scale, geographically diversified businesses, and an overall more efficient allocation of resources within a regional market, thereby fostering the integration of companies from the region in international value chains. Hence, the WB6 are committed to design and implement a regional investment reform agenda which will lead to greater harmonization of regional investment policies aligned with EU and international standards and best practices, and will provide significant new opportunities for the private sector. The WB6 will consider formalizing this agenda within the CEFTA legal framework upon conducting thorough analysis and proposing options for appropriate instrument(s) acceptable to WB6 economies, based on the content of the agreed regional investment reform agenda. The regional investment reform agenda is intended to contribute and add value to investment reform efforts, and ensure transparent and fair competition among the economies by mitigating a “race to the bottom” whilst not hindering the interests of our economies. The ultimate goal of this work is to improve the attractiveness of the region for foreign and intra-regional business, and hence facilitate higher inflow of investments and generate higher entrepreneurial activity, trade, and ultimately jobs. The regional investment agenda of the WB6 economies will be formulated by prioritizing and sequencing issues in investment-pertinent policies to be addressed through a regional dialogue in short-term, medium-term and long-term timeframe. The private sector, both from the region and inward investors, will be involved with regard to the development, monitoring and promotion of the regional investment reform agenda. The WBCIF will be involved as well in this exercise. Finally, the WB6 economies will develop a common platform for investment promotion and work jointly on presenting the region as a sound investment destination to the foreign business community. Both business people from the region and inward investors would be involved in the preparation of the regional reform agenda.

Implementing the investment agenda will facilitate the uptake by WB6 of economic development strategies linked to smart growth based on knowledge and innovation, using EU experience and smart specialisation platforms, green growth, the development of value chains, technology transfers and building a knowledge-based digital economy. Tackling issues linked to access to finance, including through increased resources allocated to EDIF will also allow businesses to take advantage of the more dynamic investment space.

VII. Mobility

Local economic spill-overs are generated by the regional agglomeration of activities—both in innovation-driven industries as well as other service industries that follow high-technology. In order to establish and maintain international competitiveness, the retention and subsequent leveraging of human intellectual capital is of fundamental importance for developing knowledge-based economies in the Western Balkans. In an increasingly global economy, the extent to which international high-skilled mobility channels are formed within the region and between the region and the EU is a question of great importance. Better integration of high-skilled professionals and academics into professional and research networks, the European Research Area and the European Higher Education Area, will yield significant benefits for the migratory region of Western Balkans.

To this end the Mobility Agenda aims at: removing obstacles to mobility of professionals, through regional mutual recognition agreements of professional qualifications in sectors of

mutual interest (doctors of medicine, dentists, architects and civil engineers); removing obstacles to mobility of highly qualified workforce, in particular through joint standards and procedures for automatic recognition of quality assured academic qualifications; and removing obstacles to mobility of students, researchers and academics through joint policies, measures and instruments aimed at increasing academic and research mobility and cooperation.

The Mobility Agenda should be underpinned by enhanced collaboration between science and industry, including the sectors represented by the WB CIF, technology transfer and start up creation, smart specialisation strategies, cooperation on regional Centres of Excellence and platforms for the education of young scientists and engineers. Practical steps, such as removal of visas, will contribute to achieving the objective of the Mobility Agenda.

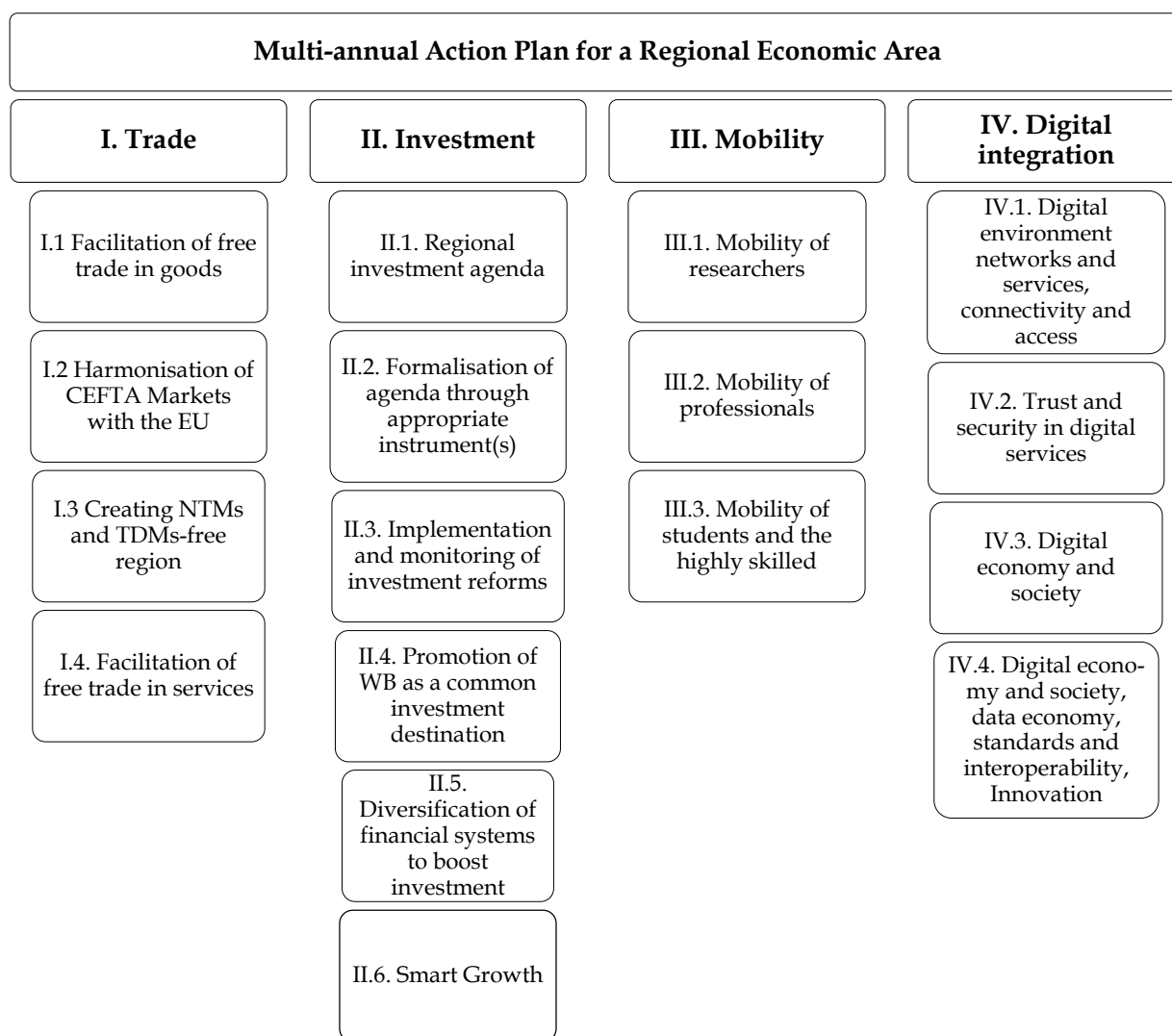
VIII. *Digital integration*

Digital transformation is changing the way we communicate, work, learn and live. It changes the way we do business and interact with WB6 authorities. The use of digital technologies can generate significant benefits in terms of speed, efficiency and transparency across borders in many different sectors. Exploiting the untapped potentials of digital integration ensures the supply of innovative and competitive services to consumers and businesses and acts as an important lever for socio-economic development, high value jobs generation and a vibrant knowledge-based society.

The WB6 Digital Agenda aims to unlock access to the digital economy by integrating the region into the pan-European digital market. This requires future-proof digitization strategies, an updated regulatory environment, improved broadband infrastructure and access and digital literacy.

Under the digital Agenda, the WB6 will support a regional approach to foster intergovernmental cooperation in digital matters and facilitate the integration within the European Digital Single Market. To this end, the digital agenda aims at: digital infrastructure development and improved regional connectivity; harmonized spectrum policies; coordinated roaming policies towards a roaming free region; enhanced cyber security, trust services and data protection; cooperation in policies that stimulate data economy; upgraded digital skills and accelerated digitization and uptake of smart technologies in our region.

The below chart outlines the policy areas and objectives set forth in the MAP:

The activities, indicative timelines and coordination and implementation responsibilities under each of the above result areas are presented in the Annex to the Multi-annual Plan for a Regional Economic Area.

Governance, coordination and monitoring

WB6 economies acknowledge that successful implementation of MAP will require solid governance with clear lines of communication and regular monitoring of progress. The institutional structure supporting MAP implementation is two-fold: first, WB6 authorities, ministries and institutions which are leading the implementation effort at all levels (in that context, WB6 economies commit to put in place one single coordinator for each economy for following on the implementation of the Action Plan) and second, the existing regional structures that are charged with coordination of activities and monitoring of progress. The principle of 'all-inclusiveness' should be promoted in all structures involved in the coordination and monitoring of the activities within the MAP. This MAP does not foresee establishment of any new institutions or organizations. Implementation of MAP also would not restrict WB6 economies possibility to lead autonomous trade policy or imply the harmonization of partners' external tariffs.

The detailed guidelines on governance and reporting will be provided by the RCC/CEFTA Secretariats by October 2017.

In this sense, the Regional Cooperation Council Secretariat is invited to review and inform the WB6 Summits and/or Sherpas on regular basis on the progress achieved as regards the deliverables

defined in the Annex. The regional structures charged with coordination in each of the four results areas will provide inputs for RCC's/CEFTA Secretariats consolidated reporting to the WB6. WB6 Summits and/or Sherpas will regularly review the implementation of the MAP, and discuss possible obstacles and proposals for remedial action, as well as possible adaptation of the MAP.

Reporting on the implementation of the MAP will be the basis for future coordination of donor financial assistance.

Partnership for implementation

Implementation of a comprehensive agenda put forward by MAP will require a strong partnership between the WB6 authorities, the private sector, the international organizations and donors active in providing support in the policy areas outlined above, and the European Union.

WB6 economies are committed to partner with the private sector in the region to ensure that the activities implemented have the full backing of the region's business to ensure that half a million companies operating in the Western Balkans have a better environment in which they can grow, invest, employ and use the Regional Economic Area as a launch pad to external markets.

A structured dialogue with the private sector will be established across the four results areas. Continuous, informed and interactive dialogue with the private sector, open to all representative organisations of the private sector, willing to take part and contribute will be essential. The WBCIF will contribute to this dialogue notably by: 1) a continuous dialogue with different structures within the business community in order to identify the key needs, obstacles and opportunities that could be tackled through MAP implementation in order to boost its contribution to economic growth and job creation and; 2) providing business with tools to effectively take up opportunities created by the MAP implementation (e.g. information dissemination, training, capacity building, piloting, network building, etc.).

The international organizations, IFIs and donors working to support reforms in the policy areas described above are invited to align their assistance programmes with the needs identified in MAP implementation at all levels. This will ensure that the region and its backers are working towards the same goals. A dedicated donor coordination conference could be organised for that purpose before the end of 2017. Regional Economic Area is not an alternative to the EU accession process. Rather, WB6 economies see the Regional Economic Area as a springboard towards EU membership and an important milestone in meeting the Copenhagen economic criteria. The implementation of MAP should accelerate the accession process in each of the region's economies and support our efforts in harmonizing and complying with the EU rules and standards. In this sense, WB6 economies invite the EU to support and facilitate MAP implementation both through currently available EU instruments and programmes as well as potential new ones, through enabling and facilitating access. This MAP reaffirms the WB6 economies commitment for the shared future in the EU and this goal would be well served by ever more closely involving the Western Balkans in strategic decision making on new and existing EU instruments, especially in the context of the new Multi-annual Financial Framework of the European Union.

Policies	Objectives	Actions	Timeframe/Deadline	Coordination
I. Trade				
I.1. Facilitation of free trade in goods	I.1.1. Strengthening the monitoring and enforcement capacity of CEFTA	a. Launching the negotiations on Additional Protocol on CEFTA Dispute Settlement	2017	CEFTA Joint Committee
		b. Adopting Additional Protocol on CEFTA Dispute Settlement	2019	CEFTA Parties
		c. Ensuring timely entry into force of Additional Protocol on CEFTA Dispute Settlement	2019-2020	CEFTA Parties
		d. Engaging Public-Private Sector Dialogue for better monitoring of the implementation of CEFTA (continuous action)	2017	CEFTA Parties
	I.1.2. Adoption of Additional Protocol 5 and Start of its implementation	a. Adoption of Validation Rules for mutual recognitions in AP 5	2018	CEFTA Joint Committee
		b. Ensuring timely entry into force of the AP 5	2018	CEFTA Parties
		c. Start of Implementation of Mutual Recognition Programmes (Border Documents, where applicable (as specified in AP5), and Authorised Economic Operators Programme)	2020	CEFTA Parties
	I.1.3. Concluding Party level IT interconnections for data exchange between Agencies at all levels	a. Developing the feasibility plans for investments at Party level by SEED Maintenance and Development Project	2017-2018	CEFTA Bodies
		b. Ensuring the allocation of adequate financial resources from the budgets to secure internal level connections for the implementation of SEED+	2018-2020	CEFTA Parties
	I.1.4. Improving joint risk management, border controls and one-stop shop border controls	a. Developing a time-frame for joint risk management, and where appropriate (as specified in AP5): joint border controls, one-stop shop controls, sharing border control equipment	2018-2019	CEFTA Bodies
		b. Adoption and implementation of Regional Strategy for joint risk management, and joint border controls, where appropriate (as specified in AP5), one-stop shop controls, and sharing border control equipment	2019-2020	CEFTA Joint Committee/ CEFTA Parties
	I.1.5. Developing mutual cooperation between market surveillance control authorities of CEFTA Parties	a. Developing a time-frame for mutual cooperation between market surveillance authorities	2018-2019	CEFTA Bodies
		b. Mapping the regulatory requirements for Mutual Recognition Agreement (MRA) in one supply chain, as selected by the project "Support to Facilitation of Trade between CEFTA Parties"	2017-2018	CEFTA Parties

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		c. Develop the time-frame to conclude MRA, based on EU compliance, on the selected supply chain	2018-2019	CEFTA Parties
		d. Assess potentials to extend MRA in other supply chains with regional interest	2019-2020	CEFTA Parties
I.2. Harmonisation of CEFTA Markets with the EU	I.2.1. Ensuring the application of SAP+ and Full Cumulation	a. Sustaining uninterrupted application of SAP +	2017-2018	CEFTA Parties
		b. Start of Application of Full cumulation and duty drawback in CEFTA	2019	CEFTA Parties
	I.2.2. Potential approximation of CEFTA MFN to EU CET	a. Impact assessment of approximation of CEFTA MFN rates with the EU Common External Tariff	2018	CEFTA Bodies
I.3. Creating NTMs and TDM free Region	I.3.1. Administrative Cooperation between Competition and State Aid Monitoring Authorities	a. Developing the instruments for information exchange between Competition and State Aid Authorities	2019-2020	CEFTA Bodies
		b. Full and sustainable reporting of state aid including state aid schemes and measures	2018-2019	CEFTA Parties
		c. Enhance cooperation among competition authorities by supporting the establishment of a structured network to foster peer learning	2018-2023	CEFTA Parties
	I.3.2. Eliminating and remaining discriminatory practices in public procurement markets	a. Monitoring the elimination of remaining discriminatory practices in public procurement markets	2017-2018	CEFTA Joint Committee
	I.3.3. Systemic Monitoring of NTMs in trade in goods and services	a. Employing deterring monitoring and enforcement mechanisms to eliminate any remaining NTBs	2018-2020	CEFTA Joint Committee
I.4. Facilitation of free trade in services	I.4.1. Implementation of CEFTA Additional Protocol 6 on Trade in Services	a. Adoption of the Additional Protocol 6 by negotiating Parties	2017-2018	CEFTA Joint Committee
		b. Ensuring timely entry into force of Additional Protocol 6	2018 -2019	CEFTA Parties
		c. Development of the sustainable mechanism for monitoring trade in services policies, including screening of legislation and mapping of projects and establishment of the efficient dispute settlement mechanism	2017-2019	CEFTA SC on Trade in Services
		d. Establishment of the contact point for services	2018-2019	CEFTA Parties

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		e. Establishment and maintenance of the regional transparency platform on services policies featuring channels of communication to private sector and wider circle of beneficiaries	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services
		f. Review of commitments undertaken by the AP6 in non-liberalized sectors with a view to deepen the market opening in these sectors	2022-2023	CEFTA SC on Trade in Services
		g. Evaluation of impact of the Agreement on further trade and investment growth, GVC, labour market	2020 2023	CEFTA SC on Trade in Services
		h. Establishment and maintenance of the platform for statistical data on trade in services, FATS and FDI	2017-2023	CEFTA SC on Trade in Services
	I.4.2. Conclusion of agreements on interregional regulatory cooperation	a. Identification of regulatory barriers that impede trade and proposal for closer cooperation amongst regulatory bodies in sectors and policies of mutual interest	2017-2018	CEFTA SC on Trade in Services
		b. Establishment and maintenance of database with regulatory heterogeneity indices to perform assessment of implications of arrangements on the region	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services
		c. Identification of suitable forms for cooperation based on soft laws, recognition of international and EU standards, MRAs	2017-2018	CEFTA SC on Trade in Services
		d. Negotiation and administering the conclusion of selected arrangements	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services
	I.4.3. Development of disciplines on domestic regulation	a. Regular review of any issues of domestic regulation in trade in services	2018-2019 2022-2023	CEFTA SC on Trade in Services
		b. Development of any necessary disciplines in specific sectors to ensure that qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements do not unnecessarily impede the supply of services across the region	2020 2023	CEFTA SC on Trade in Services
	I.4.4. Launching dialogue on regulatory issues	a. Identify barriers to eCommerce in CEFTA and assess eCommerce impact and launch regional dialogue on regulatory issues in electronic commerce	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		b. Assess existing geo-blocking measures (focus on digital content and copy right goods) and examine whether fit for purpose with the aim to prevent unjustified geo-blocking while ensuring investment and	2019-2020	CEFTA SC on Trade in Services/RCC

Policies	Objectives	Actions	Timeframe/Deadline	Coordination
	in electronic commerce	innovation incentives at the same time		
		c. Launch regional actions aimed at increasing citizen's trust in online services (payment etc.) and coordination on e-Commerce trust marks	2018-2020	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		d. Identify and apply the best practice to digital market places to grow SME businesses and drive consumer welfare	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		e. Assess necessity of regional action to ensure high quality delivery of goods (e.g., digital content traded cross-border or physical goods purchased and via electronic means) and services at reasonable costs	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		f. Establish recognition of certificates of electronic signature and facilitation of cross-border certification services	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		g. Ensure liability of intermediary services providers with respect to the transmission, or storage of information based on EU compliance	2019-2021	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
		h. Address treatment of unsolicited electronic commercial communications	2018-2023	CEFTA SC on Trade in Services/RCC
II. Investment				
II.1. Investment policy	II.1.1. Develop and establish a regional investment reform agenda	a. Execute detailed mapping of foreign investments in the WB6 region, whereby economies provide access to FDI-relevant data (sectors, reinvestments, employment, etc.)	2017- 2018	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion)
		b. Identify and compile a comprehensive inventory/database of key investment policy barriers and inhibitors, as well as best practices, through in-depth consultations with the private sector and review of existing analysis, with economies to provide relevant data on existing policies, laws, and regulations pertaining to investment, relevant system of incentives as well as legal and other comprehensive protection of the acquired rights of investors	2018	
		c. Formulate a regional investment reform agenda by prioritizing and sequencing issues in investment-pertinent policies to be addressed through a regional dialogue in short-term, medium-term and long-term timeframe	2018	
		d. Formulate individual-economy action plans reflecting the regional	2018	

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		investment reform agenda and streamlining the individual-economy reform efforts		
		e. Adopt individual economy action plans, reflecting the regional investment reform agenda and streamlining the individual-economy reform efforts	2018	WB6 Authorities in charge of investment agenda
	II.1.2. Formalize the regional investment reform agenda through appropriate instruments	a. Conduct analysis and propose options for appropriate instrument(s) acceptable to WB6 economies based on the content of the agreed regional investment reform agenda	2018	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion)
		b. Decide on the necessity, format, and scope of appropriate instrument(s) for implementation of the regional investment reform agenda	2018	WB6 Authorities in charge of investment agenda
		c. Initiate and conclude negotiations on regional appropriate instrument(s), depending on the decision reached under b)	2018-2020	WB6 Authorities in charge of investment agenda
	II.1.3. Implement and monitor investment reforms in WB6 as per established regional investment reform agenda	a. Strengthen the regional dialogue on the agreed investment reform agenda under the RCC's (SEE Investment Committee) by revising accordingly the Terms of Reference of Working Group on Investment	2017	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion)
		b. Mandate representation of the relevant public institutions with appropriate decision making power in implementation of the agreed regional investment reform agenda	2017	WB6 Authorities in charge of investment agenda
		c. Establish individual-economy focus groups in charge of implementation of agreed investment reforms on individual-economy level	2018	WB6 Authorities in charge of investment agenda
		d. Review the progress of implementation of the regional investment reform agenda and conduct impact assessment through a regular regional dialogue under the RCC-CEFTA Joint Working Group on	2018-2020	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		Investment Policy and Promotion meetings and reports		Policy and Promotion)
		e. Report on the implementation and impact of the regional investment reform agenda through the RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion and SEE Investment Committee Ministerial Platform and the WB6 summit	2018-2020	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion)
	II.1.4. Promote WB6 region as a unique investment destination	a. Develop joint investment promotion initiative for WB6 priority sectors and establish an operational platform of investment promotion tools and techniques	2018	RCC SEE Investment Committee (RCC-CEFTA Joint Working Group on Investment Policy and Promotion)
		b. Implement a small set of focused investment outreach activities in core sectors targeted by the SEE 2020 strategy	2018-2020	
		c. Dedicate part of the individual activities of investment promotion agencies to promoting the region as a sound investment destination	2018-2020	Regional Investment Promotion Agencies
	II.1.5. Diversification of financial systems to boost investment	a. As a first step in this area, create a regional “Capital Market Development Task Force” comprising policymakers and regulators to spearhead capital market development matters and enhance coordination on regulatory and supervisory regimes in the region and beyond (including coordination with the Vienna Initiative Working Group on Capital Markets Union)	2017	WB6 Authorities in charge of capital market policies and regulations RCC
		b. Based on analysis on capital markets development, aimed at identifying gaps and opportunities for broader capital markets integration, assess the need for development of a regional strategy for capital markets development	2018-2020	
	II.1.6. Smart Growth	a. Establish regional dialogue and knowledge exchange on developing Smart growth strategies based on EU experience and support the development of smart specialization research and innovation strategies in the WB6 to ensure strategic structural investments and to build competitive advantage i) with the active participation of the business and research & innovation communities, engage with EU-wide	2018	WB6 Ministries of Science in coordination with the Ministries of Economy WB6 Authorities in charge of investment agenda RCC

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		smart growth approaches, notably the smart specialisation platforms, to develop and implement smart growth development strategies ii) with the active participation of the business and research & innovation communities, engage with EU-wide work on digitalisation, to develop and implement digital growth strategies iii) develop easier access to finance for business, especially SMEs, start-ups and scale-ups		Expert COM services
III. Mobility				
III. 1. Mobility of Researchers	III.1.1. Removal of obstacles to mobility of researchers	a. Identify legal barriers for open merit-based, competitive, international recruitment system and remove the identified legal barriers	2020	RCC/Working group on mobility of researchers
		b. Identify institutional barriers to mobility of researchers, including working conditions, recruitment systems and promotion criteria, and remove identified barriers	2020	
		c. Develop mechanisms and measures to support increased mobility of researchers from WB6 to EU within the existing mobility schemes (for instance Western Balkan Window within the MSC Actions)	2019	
		d. Develop and implement a pilot scheme to support incoming mobility of post-doctoral researchers to the Western Balkans with an aim to build research excellence networks in the region	2019	
		e. Map existing research infrastructure in the region to ensure transparent and available information to researchers interested to cooperate with and in the Western Balkans and to identify gaps	2019	
		f. Develop a new regional Centre of Excellence to promote collaboration between science, technology and industry and to provide a platform for education of young scientists and engineers, based on the mapping and the identified gaps	2020	
		g. Strengthening the capacity of EURAXESS offices in the region and the implementation of Charter and Code principles and Seal of Excellence	Continuous	
III.2. Mobility of	III.2.1. Removal of obstacles to	a. Open negotiation on mutual recognition agreements of professional qualifications for Doctors of Medicine, Dentists,	2017	CEFTA - ERI SEE - RCC Joint Working Group

Policies	Objectives	Actions	Timeframe/Deadline	Coordination
	recognition of professional qualifications	Architects and Civil Engineers in a multilateral framework		on Mutual Recognition of Professional Qualifications
		b. Conclude negotiations on mutual recognition agreements of professional qualifications for Doctors of Medicine, Dentists, Architects and Civil Engineers in a multilateral framework	2019	
		c. Establish the Database on Professional Qualifications and Mobility of Professionals in 2018 to be fully operation by December 2019	2018	
		d. Database on Professional Qualifications and Mobility of Professionals fully operational	2019	
		e. Build capacity to facilitate the data and information collection for the Database on Professional Qualifications and Mobility of Professionals	Continuous	
		f. Explore possibilities to open negotiations and conclude mutual recognition agreements in other sectors and professions of mutual interest	2018-2020	
III.3. Mobility of Students and Highly Skilled	III.3.1. Removal of obstacles to recognition of academic qualifications	a. Draft a proposal on procedure for fast track recognition of higher education qualifications specifying criteria for fast track recognition in the region, on the basis of "National Qualification Frameworks" (NQFs) being developed in accordance with the Bologna Process and other EU norms, as a basis for established learning outcomes and thus recognition	2018	RCC ENIC/NARIC Centres, HEAs, ERI SEE
		b. Adopt and implement proposal on procedure for fast track recognition of higher education qualifications specifying criteria for fast track recognition in the region	2020	
		c. Establish an operational sub-regional network of ENIC/NARIC centres	2019	
		d. Develop a joint online system to share information, including on higher education institutions, qualifications and decisions taken, available to ENIC/NARIC centres and Ministries in the region	2020	
		e. Strengthen cooperation and exchange of information between Quality Assurance Agencies in the region	Continuous	
IV. Digital integration				

Policies	Objectives	Actions	Timeframe/Deadline	Coordination
IV. 1. Digital environment networks and services, connectivity and access	IV.1.1 Boost digital infrastructure development and regional connectivity, while creating a level playing field for digital networks and services to flourish	a. Advance right/introduce policy and regulatory measures that would incentivise for investments in high speed broadband networks, including transposition of EU directive 2014/61/EU	Continuous	WB6 Authorities
		b. Complete outstanding broadband infrastructure mapping and perform analysis of broadband markets and identify network coverage gaps and investments, as well as policy measures required to bridge those gaps	2020	
		c. Establish regular exchange on business incentive models for rural and underserved areas and on the use of PPPs to address low connectivity	2018-onwards	
		d. Establish regional dialogue on commercialization of spare fibre optic assets; identify and address legal and regulatory constraints and implement the agreed commercialization model	2017-2020	
		e. Strengthen regulatory dialogue among all WB6 regulators, as part of BEREC	Continuous	
		f. Complete regional interconnection and integration into the pan-European GÉANT	2023	
	IV.1.2 Harmonize spectrum policy to ensure timely and efficient availability and boost deployment of standardized 5G networks	a. Establish predictable, consistent, and harmonized spectrum policy on regional level and strengthen regional cooperation on spectrum policy harmonisation for 5G, as well as for disaster and emergency services	Continuous	WB6 Authorities
		b. Coordinate regional positions for the World Radio Conference (WRC), CEPT/ECO	Continuous	
	IV. 1.3 Coordinate roaming policies towards a roaming free economic area	a. Continue regional coordination on roaming policies towards a roaming free economic area and prepare mid-term Action Plan for aligning roaming policies with EU RLAH model	2018	WB6 Authorities RCC
		b. Follow a multi-stakeholder approach to guarantee transparency and predictability so that all relevant views and expertise on roaming policies are sufficiently accounted for	Continuous	
		c. Assess impact of abolishment of roaming charges in the EU on WB6 in a regional position paper	2018	
IV.2. Trust and	IV.2.1. Enhance Cyber Security, trust	a. Establish and harmonize cyber-security, data protection, and privacy regulations on the basis of a level playing field as key for establishing a	Continuous	WB6 Authorities

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
	services and data protection	functioning and efficient DSM approach		WB6 Authorities RCC
		b. Identify and ensure protection of critical IT infrastructures	Continuous	
		c. Set up regional dialogue and information exchange platform among WB6 CSIRTs (Computer Security Incident Response Teams), advance CSIRTs' capacities and strengthen institutional links with EU CSIRTs	2018-onwards	
		d. Establish regional dialogue and information exchange platform among authorities in charge of Network and Information Security (NIS)	2018-onwards	
IV.3. Digital economy and society, Inclusive digital society	IV.3.1. Develop and strengthen supply of digital skills	a. Initiate regional cooperation on certified re/qualification digital skills programmes	2018	WB6 Authorities RCC
		b. Pilot a regional intervention aimed at enhancing basic digital skills for citizens to engage online	2018-2019	
		c. Pilot a regional intervention aimed at enhancing skills for IT specialists, that would be closely linked to the demand from and coordinated with digital businesses in WB6 and EU;	2018-2019	
		d. Set up and implement regional training and employability enhancement programme aiming to mobilize and upskill un/underemployed population (women) to seek revenue generation opportunities through online work platforms; with particular emphasis on youth, women, and people with disabilities	2018-2020	WB6 Authorities
IV.4. Digitization, Data economy, Standards and Interoperability, Innovation	IV.4.1. Promote uptake of Smart Technologies and Accelerate Digitization	a. Set up regional cooperative dialogue on digital transformation challenges and prospects in WB iii. Assess the state of play of the business environment and the multi-faceted benefits an accelerated and regional Digital Transformation would create in the Western Balkans iv. Organize annual regional WB6 Digital Summits so as to contribute to a continuous dialogue among WB6 authorities, nongovernmental organizations, companies, chambers, and academia	2017 2018-onwards	WB6 Authorities RCC Chambers of Commerce Industry

<i>Policies</i>	<i>Objectives</i>	<i>Actions</i>	<i>Timeframe/Deadline</i>	<i>Coordination</i>
		b. Foster Data economy (Big Data, Open Data and Open Government): iii. Support an open data region and improve quality of open data portals through regional cooperation and best practice exchange iv. Strengthen regional coordination on use, exchange and safe and reliable flow, access and transfer of data and integration within the European data ecosystem and economy	Continuous	WB6 Authorities
		c. Align standards, complement interoperability frameworks and introduce a pan-European dimension, in line with EIF: i. Coordinate regional activities on interoperability standards and facilitate development of standards and interoperability initiatives	Continuous	
		d. Foster cooperation among digital hubs: i. Facilitate Business Investments in research and Innovation and in the Creation of Start-Ups ii. Pilot regional cooperation ("twinning") initiatives among technology/innovation Parks and assess demand and prospects for establishment of regional digital Innovation hubs	Continuous 2018-onwards	WB6 Authorities Chambers of commerce Industry Academia
Financing of the Action Plan	Securing the human and financial resources needed for the implementation of the Action Plan	a. Prepare a needs assessment of resources needed to implement the Action Plan	2017	RCC CEFTA CEFTA Secretariat
		b. Secure human and financial resources that can be mobilised to meet the needs identified under a)	Continuous	WB6 Authorities
		c. Organise a donor coordination conference in order to coordinate donor support and mobilise the additional resources needed to implement the Action Plan	2017	RCC CEFTA CEFTA Secretariat